משנה · אחרונים · מלאכת שלמה · סדר טהרות

מלאכת שלמה על משנה נדה

רבי שלמה עדני

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מלאכת שלמה על משנה נדה

רבי שלמה עדני

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מלאכת-שלמה-על-משנה-נדה/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
משנה א 5
משנה ב 7
משנה ג 7
משנה ד 8
משנה ה 8
משנה ו 9
משנה ז 10
פרק ב 12
משנה א 12
משנה ב 12
משנה ג 14
משנה ד 15
משנה ה 16
משנה ו 16
משנה ז 17
פרק ג 18
משנה א 18
משנה ב 19
משנה ג 20
משנה ד 21
משנה ה 23
משנה ו 23
משנה ז 24
פרק ד 25
משנה א 25
משנה ב 26
משנה ג 26
משנה ד 26
משנה ה 27
משנה ו 28
משנה ז 28
פרק ה 29
משנה א 29
משנה ב 30
משנה ג 30
משנה ד 31
משנה ה 31
משנה ו 32
משנה ז 33
משנה ח 33
משנה ט 34
פרק ו 35
משנה א 35
משנה ב 35
משנה ג 36
משנה ד 36
משנה ה 37
משנה ו 38
משנה ז 38
משנה ח 38
משנה ט 38
משנה י 39
משנה יא 39
משנה יב 39
משנה יג 40
משנה יד 40
פרק ז 40
משנה א 40
משנה ב 41
משנה ג 41
משנה ד 42

משנה ה 42
פרק ח 43
משנה א 43
משנה ב 43
משנה ג 44
משנה ד 45
פרק ט 45
משנה א 45
משנה ב 46
משנה ג 46
משנה ד 46
משנה ה 47
משנה ו 48
משנה ז 49
משנה ח 49
משנה ט 50
משנה י 50
משנה יא 52
פרק י 52
משנה א 52
משנה ב 53
משנה ג 54
משנה ד 54
משנה ה 55
משנה ו 55
משנה ז 55
משנה ח 55

פרק א

משנה א

בעזה"י אשר את יעקב פדה. ונתן לנו תורה ארוכה מארץ מדה. נתחיל מסכת נדה.

דיין שעתן. אין לדקדק הכא מאי דיין שעתן כמו שמדקדק בפ' שני דסוטה גבי מנחה דקתני התם בברייתא מגישה בקרן דרומית מערבית כנגד חודה של קרן ודין דהכא שייך שפיר למיתני דיין לאפוקי מהלל וחכמים תוס' ז"ל פ' הקומץ רבא דף י"ט. ובגמ' פריך ללישנא קמא דקאמר טעמא דשמאי משום דקסבר העמד אשה על חזקתה ואשה בחזקת טהרה היתה עומדת דמאי שנא ממקוה דתנן בפ' שני דמקואות מקוה שנמדד ונמצא חסר כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברה"י בין ברה"ר טמאות לשמאי קשיא למפרע דהא מטמאינן טהרות למפרע ולא אמרינן העמד מקוה על חזקתו להלל קשיא ודאי דאילו מעל"ע שבנדה תולין לא אוכלין ולא שורפין והה"נ מפקידה לפקידה להלל ואילו הכא טומאה ודאי מטמאינן להו למפרע ושורפין עליהם את התרומה דמדקתני ברה"ר טמא אלמא כודאי משוי להו ומסיק התם לרבנן איכא תרתי העמד טמא על חזקתו ובחזקת מקוה איכא ריעותא שהרי חסר לפניך אבל באשה בדידה הוא דהויא רעותא שהורע חזקת טהרתה קצת שהרי דם לפניך ומשום הך ריעותא לחודה לא מרעינן לה הואיל ובטהרות לא משכחת ריעותא אחריתי וכי אמרת העמידם על חזקתם בחזקת טהרה הם. ועוד פריך בגמ' לשמאי דלא מטמא למפרע מספק דמ"ש מחבית דתניא היה בודק את החבית להיות מפריש עליה תרומה והולך ואח"כ נמצאת חומץ כל שלשה ימים הראשונים ודאי מכאן ואילך ספק קשיא לשמאי ומסיק התם נמי איכא תרתי לריעותא העמד טבל על חזקתו ואימור לא נתקן ובחזקת יין דחבית נמי איכא ריעותא שהרי החמיץ לפניך אבל גבי אשה ליכא אלא חדא ריעותא כדאמרן ועיין במ"ש בפ' שני דמקואות סי' ב' ועוד הקשו בגמ' לשמאי דמטהר לגמרי ממתניתין דתנן לקמן בפ' דם הנדה השרץ שנמצא במבוי מטמא למפרע עד שיאמר בדקתי את המבוי הזה ולא היה בו שרץ או עד שעת הכבוד ותרצו דהתם נמי כיון דאיכא שרצים דגופיה ושרצים דאתו ליה מעלמא כתרתי לריעותא דמי. ואיבעית אימא היינו טעמא דשמאי דאשה מרגשת בעצמה כשנעקר דם מן המקור והאי מדלא הרגישה עד עכשיו השתא הוא דחזאי ואפי' היא ישנה מרגשת מידי דהוה אהרגשת מי רגלים ומודה שמאי בשוטה ומאי כל הנשים דקתני פקחות והא דלא קתני נשים לאפוקי מדר' אליעזר והלל ס"ל דאפי' אם היא פקחת ונעורה אינה מרגשת שהוא דם דכסבורה שהוא מי רגלים ואב"א היינו טעמא דשמאי דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי והלל ס"ל דכותלי בית הרחם העמידוהו ושמאי

ס"ל דכותלי בית הרחם לא מוקמי דם ומודה שמאי דמשמשת במוך שהוא מעמיד ומעכב הדם ותניא כי האי לישנא דטעמא דשמאי משום דאי הוה דם מעיקרא הוה אתי ובמסקנא אמר רבא טעמא דשמאי משום פריה ורביה וכמו שפי' ר"ע ז"ל. ותניא נמי הכי ופרכינן בגמ' ומאן דתני כי האי לישנא הא תניא כי היאך לישנא דאם איתא דהוה דם מעיקרא הוה אתי ומשני דהתם הלל הוא דקטעי דסבר טעמא דשמאי משום הכי הוא ואמר ליה שמאי לא טעמא דידי משום ביטול פריה ורביה הוא. ואמרינן בגמ' פ' כל היד (נדה דף ט"ו) דרבי יהודה בנו של ר' יוחנן בן זכאי ס"ל כשמאי דאמר כל הנשים דיין שעתן וכתבו שם תוס' ז"ל דמ"מ מודה שמאי בחד אחר דטמא ז' כיון דחייב אשם תלוי ע"כ. ועיין על זה במ"ש בפ' דלקמן סימן ג':

ממעט על יד. וכתוב בסדר משנה אשר עם פי' כף נחת בהג"ה על יד כמו כלאחר יד שהדבר שאינו נעשה ברצונו הוא נעשה באחורי היד לא בתוך היד ור"ל אם מעל"ע ממעט זמנו יותר מן הזמן שיש בין פקידה לפקידה ישאר מפקיד' לפקידה על יד כלומר אחר היד שלא נחשבהו ונחשוב מעל"ע וכן ההפך ע"כ:

כל אשה שיש לה וסת דיה שעתה. ובגמ' מסיק דמתניתין ר' דוסא היא ובשראתה בשעת וסתה אבל שלא בשעת וסתה דברי הכל מטמא למפרע אפי' לר' דוסא:

ה"ז כפקידה וממעט על יד מעל"ע וכו'. בגמ' פריך השתא מעל"ע ממעטת מפקידה לפקידה מיבעיא ופירש"י ז"ל השתא מעל"ע דאתמול דזמן ארוך ממעטת פקידה זו דעדים מפקידה לפקידה דשחרית היום בזמן מועט מיבעיא ע"כ ותוס' ז"ל פירשו השתא מעל"ע ממעטת פי' מעל"ע דפשעה ולא בדקה שחרית כי בדקה ערבית ומצאה טמאה בדיקה של צהרים דלאחר תשמיש מיעטה דלא מטמאה מעל"ע כ"ש כשבדקה שחרית ולא פשעה כלום דממעטת דלא מטמא' משחרית ומשני מהו דתימ' מעל"ע חשו בה רבנן לפסידא דטהרות אבל מפקידה לפקידה אימא לא קמ"ל וכתבו תוס' ז"ל והקשה הר' יעקב מאורלינאש דהכא תנן דכל אשה שיש לה וסת וד' נשים ואשה שעברו עליה ג' עונות דיין שעתן ואעפ"כ צריכות לבדוק כדתנן בסוף פירקי' אעפ"י שאמרו דיין שעתן צריכות להיות בודקות חוץ מן הנדה וכו' ובפ' בנות כותים תניא זבה ושומרת יום מטמאה מעל"ע ואפ"ה מפ' רב יהודה התם בההוא פירקא דכל י"א יום אינה צריכה בדיקה וי"ל דיש לה וסת איכא למימר כיון דאורח בזמנו בא צריכה בדיקה בשעת וסתה ואהנך נמי איכא למימר דצריכה בדיקה שלא תשתכח תורת בדיקה מהן בתולת דמים כשתראה ומעוברת ומניקה לכשיעברו ימי עבורה ומניקותה לפי שהורגלו זמן מרובה בלא בדיקה וזקנה אע"ג דלא אתיא תו לידי בדיקה וליכא למיגזר בה מידי מ"מ גזר לה

אטו אחרינא אבל תוך י"א יום אינה צריכה בדיקה דזמן מועט הוא ולא תשתכח תורת בדיקה דאחר י"א יום תבדוק וגם זמן מועט יש משבדקה עכ"ל תוס' ז"ל:

משנה ב

היתה יושבת במטה וכו'. מה שפי' ר"ע ז"ל הוא לשון התלמוד שבתלמוד שבדפוס עם פי' רש"י ז"ל. אבל הרמב"ם ז"ל דומה שהיתה לו נוסחא אחרת בלשון התלמוד שפי' וז"ל שָׁם מְשָׁלוֹ יושבת במטה ולא אמר היתה עסוקה בטהרות להודיעך שאפי' למי שאמר דיה שעתה אמנם יאמר זה לטהרות בלבד אבל לענין משכב ומושב הנה היא מטמאה מעל"ע האות על זה אמרו וכולן טהורות ולא אמר והמטה טהורה ע"כ וכבר אפשר להתיישב בדוחק לשון התלמוד גם לפי' הרמב"ם ז"ל ומתוך שני הפירושים משמע דעיקר הגירסא וכולן טהורות וכן הוא בדפוס משניות אשר עם פי' כף נחת ופי' בקיצור וכולן הטהרות אבל המטה מטמאה מעל"ע ע"כ:

בפי' ר"ע ז"ל הא אם אין לה וסת דמטמאה מעל"ע מטה נמי טמאה וכו'. ולא הויא מטה דבר שאין בו דעת לשאול דקיי"ל דבר שאין בו דעת לישאל ספקו טהור דטומאה זו ע"י אדם באה הכי א"ר יוחנן בגמ':

משנה ג

ר' אליעזר אומר ד' נשים דיין שעתן וכו'. גמ' תניא א"ל ר' אליעזר לר' יהושע אתה לא שמעת אני שמעתי אתה לא שמעת אלא אחת אני שמעתי ד' אין אומרין למי שלא ראה את החדש יבא ויעיד אלא למי שראהו כל ימיו של ר' אליעזר היו עושין כר' יהושע לאחר פטירתו של ר' אליעזר החזיר ר' יהושע את הדבר ליושנו כר' אליעזר. ובעינן בחייו מ"ט לא ומשני משום דר' אליעזר שמותי הוא וסבר אי עבדינן כותיה בחדא עבדי כותיה באחרנייתא ומשום כבודו דר' אליעזר לא מצינן מחינן בהו לאחר פטירתו של ר' אליעזר דמצינן מחינן בהו אי עבדי כותיה באחרניתא החזיר את הדבר ליושנו:

אבל הלכה כר' אליעזר. מ"מ אבל הלכה כדברי ר' אליעזר וכן הגיה ג"כ הר' יהוסף ז"ל. גמ' אמר שמואל וכן א"ר אלעזר בד' מקומות בסדר טהרות הילכתא כותיה דר' אליעזר חדא הא ואידך דבפ' בתרא דמכילתין דתנן הזב והזבה שבדקו עצמן ביום הראשון וכו' ואידך אחורי כלים שנטמאו במשקין דבפ"ח דמסכת טהרות ואידך דתניא המקשה. כמה תשפה ותהא זבה מעל"ע דברי ר' אליעזר והלכה כדבריו והכי אמר נמי לקמן במתניתין בפ' בנות כותים ואף על גב דבהדיא תנן בהו במשנה או בברייתא אבל הלכה כר' אליעזר הא קמ"ל שמואל שאין למדין הלכה מפי תלמוד מדאיצטריך ליה למיפסק בהו הלכה

כר' אליעזר ופי' רש"י ז"ל שאין למדין הלכה מפי תלמוד דהיינו מה שנשנה במשנה או בברייתא מפני שהתנאים לא דקדקו איש בדברי חברו וכו':

משנה ד

אע"פ שנשואה. דבעינן בתולת דמים פי' מדמי נדות ולא בתולת בתולים שאפי' ראת דם אחר נשואין מחמת בעילה או ראת מחמת לידה עדיין אני קורא לה בתולה והא דאמר רב כהנא תנא שלש בתולות הן בתולת אדם בתולת קרקע בתולת שקמה ולא קתני נמי בתולת דמים. רב נחמן בר יצחק שני כי קתני מידי דלית ליה שם לווי אבל מידי דאית ליה שם לווי לא קתני רב שישא בריה דרב אידי אמר כי קתני מידי דתלי במעשה מידי דלא תלי במעשה לא קתני רב חיננא בריה דרך איקא אמר כי קתני מידי דלא הדר לברייתו אבל מידי דהדר לברייתו דכשתזקין מסתלקין דמיה לא קתני רבינא אמר כי קתני מידי דקפיץ עליה זבינא דבתולת בתולין וקרקע ושקמה נוחה ללקוחות יותר משאינם בתולות אבל בבתולת דמים לא ניתא להו בהו דאדרבה אי לא הויא בתולה ניחא להו טפי דכשם שהשאור יפה לעיסה כך דמים יפים לאשה:

משיודע עוברה. לסוף שלשה ירחים ואע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר דכתי' ויהי כמשלש חדשים ומ"מ אינה ראי' גמורה משום דאיכא דילדה לט' ואיכא דילדה לשבעה ושמא ניכר עוברה לשליש ימיה דהיינו שני חדשים ושליש:

וחכמים אומרים דייה שעתה. עד כ"ד חדש זמן הנקת התינוק וחכמים הם ר' יוסי ור' יהודה ור' שמעון דפליגי עליה בברייתא דסברי דשוב אין הדם חוזר מכיון שילדה עד כ"ד חדש ודלא כר"מ דס"ל שחוזר אם אינה מניקה ונעשה חלב אם היא מניקה. וה"ג בגמ' ת"ר מניקה שמת בנה תוך כ"ד חדש הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעל"ע ומפקידה לפקידה לפי שאין הדבר תלוי אלא בהנקת התינוק לפי שהדם נעכר ונעשה חלב וכיון שמת חוזר הדם לקדמותו לפיכך כיון דביניקה תליא מילתא אם היתה מניקתו והולכת אפי' ד' או ה' שנים דיה שעתה דברי ר"מ ר' יוסי ור' יהודה ור' שמעון אומרים דיה שעתה אע"פ שמת שאין הדבר תלוי ביניקת הולד אלא מתוך צער לידה אבריה מתפרקין ודמה מסתלק ואינו חוזר עד כ"ד חדש הלכך ל"ש מת ול"ש חי לפיכך כיון דלאו בתינוק תליא מילתא אם היתה מניקה ד' או ה' שנים מטמאה מעת לעת ומפקידה לפקידה שהרי לסוף כ"ד חדש חוזרת נפשה דהיינו דמה אליה:

משנה ה

שלש עונות. עיין בהר"ן ז"ל שעל הלכות נדה לרב אלפס ז"ל דפ' שני דשבועות דף ש"ו. ולקמן בפ' שני סי' ד' כתבתי קיצורו:

ר' אלעזר אומר כל אשה וכו'. נלע"ד דר' אלעזר גרסי' בלי יו"ד דאי ר' אליעזר ביו"ד הא קאמר בהדיא זקנה לעיל בסמוך אלא ר' אלעזר גרסי' שהוא ר' אלעזר בן שמוע ולפי זה צריך להגיה בפי' רש"י ז"ל בפ' מי שהוציאוהו (עירובין דף מ"ו) ר' אלעזר גרסי' ע"כ. כלומר בלי יו"ד והתם מייתי למתניתין. ובגמ' תניא אמר להם ר' אלעזר לחכמים מעשה בריבה אחת בהיתלו שהפסיקה שלש עונות ובא מעשה לפני חכמים ואמרו דייה שעתה א"ל אין שעת הדחק ראיה דשנת בצורת היתה וחשו רבנן להפסד דטהרות. עוד גרסי' בגמ' ת"ר מעשה ועשה רבי כר' אלעזר לאחר שנזכר דלאו יחיד פליג עליה אלא רבים ולא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר אמר כדאי הוא ר' אלעזר לסמוך עליו בשעת הדחק ומסקינן בגמ' מכח ברייתא אחריתי דבוסתות סבר לה ר' אלעזר דבתרי הוי חזקה כרבי דאמר דבתרי זימני הויא חזקה בכל דבר אבל סתם מתניתין לקמן ספ"ט כרשב"ג דבתלתא הוא דהויא חזקה:

שעברו עליהן שלש עונות דיין שעתן. גמ' תני תנא קמיה דר' אלעזר דייה שעתה אמר ליה פתחת בתרי וסיימת בחדא דילמא מעוברת והיא מניקה קאמרת ומילתא אגב אורחא קמ"ל דימי עבורה עולין לה לימי מניקותה וימי מניקותה עולין לה לימי עבורה פירש"י ז"ל מעוברת והיא מניקה שנולד עוברה ומניקתו א"נ מניקה ונתעברה והה"נ למעוברת גרידתא והא דנקט מעוברת והיא מניקה לומר לך שמצרפין ימי מניקותה לימי עבורה לשלשה עונות כגון שהפסיקה שתים בימי עבורה ואחת בימי מניקותה או חילוף דהכי משמע מעוברת והיא מניקה בתוך הפסקת העונות הללו ע"כ. והקשו תוס' ז"ל והא במתניתין דבסמוך נמי קתני ובמה אמרו דייה שעתה וקאי אד' נשים ותרצו דהתם ליכא למטעי אבל הכא איכא למיטעי ולומר מעוברת והיא מניקה ע"כ:

משנה ו

אבל בשניה מטמא' מעל"ע. פי' תוס' ז"ל בדף ט' מכח הברייתא דהתם דקתני זקנה שעברו עליה ג' עונות סמוך לזקנתה וראתה דיה שעתה ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה דייה שעתה ועוד עברו עליה ג' עונות וראתה הרי היא ככל הנשים ומטמאה מעל"ע ומפקידה לפקידה וכו' כתבו דהא דקתני הכא אבל בשניה מטמאה מעל"ע היינו כי ראתה הזקנה בסוף שלשים יום בשניה. ואיכא תנאי ואמוראי דפליגי בגמ' אי דייה שעתה קאי אכולהו ד' נשים ואיכא מאן דס"ל דלא קאי רק אבתולה וזקנה דבתולה כיון דראתה פעם ראשונה ושניה הוחזקה רואה זקנה נמי כיון דחזיא תרי זימני אחר שלש אשתכח דלאו סלוק דמים אלא דלוג וסתיי אבל מעוברת ומניקה דיין שעתן כל ימי עבורן דיין

שעתן כל ימי מניקותם דדמיהן מסולקים ואפי' לא נסתלקו מתחלה מסתלקין והולכין הן תדיר:

אף השניה דייה שעתה. נ"א אף בשניה וכו':

משנה ז

חוץ מן הנדה. בגמ' פריך לר' יוחנן דאמר דכמו דאשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ה"נ קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה א"כ תבדוק בימי נדתה לדעת אם תשנה וסת שלשה פעמים ליום אחר שאינה למודה עד עכשיו תקבע לה וסת ומשני אמר לך ר' יוחנן כי אמינא אנא היכא דחזיתיה ממעין סתום אבל היכא דחזיתיה ממעין פתוח לא אמרינן פירש"י ז"ל בלשון שני מעין סתום שראתה היום ופסקה וחזרה וראתה בד' או בחמישי לנדתה אבל ממעין פתוח כגון שלא פסקה וראתה אבג"ד לחדש וראתה פעם שניה בד' בחדש וכן שלישי' לא מהניא ראיה דרביעי' בחדש דנדות קמא למקבע ומתניתין במעין פתוח ע"כ:

והיושבת על דם טוהר. גמ' קכ"ד מבקשת לישב כשכלין ימי לידה ז' לזכר וי"ד לנקבה לא בעיא בדיקה הניחא לרב דאמר מעין אחד הוא התורה טמאתו והתורה טהרתו שפיר אלא ללוי דאמר שני מעינות הם ולסוף ז' לזכר וי"ד לנקבה נסתם הטמא ונפתח הטהור וס"ל ללוי דאפי' בשמיני לזכר לעולם היא טמאה עד שתפסוק דהא לא נסתם הטמא תבדוק בשביעי דילמא אכתי לא פסק ההוא מעין טמא ומסיק מי קתני מבקשת לישב יושבת קתני שכבר נכנסו ימי טוהר ופרכינן אי יושבת מאי למימרא ומשני מ"ד תבידוק דילמא קבעא לה וסת תוך שמונים דנקבה שלשה ראיות מעשרים לעשרים שכשיכלו ימי טוהר הנה לה וסת לעשרים קמ"ל דמעין טהור למעין טמא לא קבעה והדר פריך איפכא הניחא ללוי דאמר שני מעינות הם אלא לרב דאמר מעין אחד הוא התורה טמאתו בתוך ז' לזכר וי"ד לנקבה והתורה טהרתו אח"כ תבדוק דילמא קבעה לה וסת ומשני אפ"ה מימי טהרה לימי טומאה לא קבעה. וכתבו תוס' ז"ל חוץ מן הנדה ויושבת על דם טוהר לא מפ' במתני' אלא הנהו דאינם צריכין בדיקה מחמת דאין קפידא בראייתם דנדה בלאו הכי טמאה ויושבת על דם טוהר אפי' אם תראה לעולם טהור אבל איכא נמי הא דקתני בברייתא תינוקת שלא הגיע זמנה לראות שהיא בחזקת טהרה ואין הנשים בודקות אות' וההיא דסוף פ' בנות כותים דכל י"א יום בחזקת טהרה ואינה צריכה בדיקה ולא מפיק להו הכא משום דמסולקים בדמים לא קתני וא"ת מ"ש דלא הגיע זמנה לראות דלא בעיא בדיקה ומעוברת ומניקה בעיא בדיקה כדקתני צריכה להיות בודקת אכולהו וי"ל דכל זמן שלא הוחזקה היא מסולקת בדמים יותר מכולן עכ"ל תוס' ז"ל בפירקי' דף

י'. ועוד כתבו בסוף פרק בנות כותים אמתני' דתנן התם כל י"א יום בחזקת טהרה דמפר' רב יהודה התם בחזקת טהרה לומר שאינה צריכה בדיקה אע"ג דתניא התם דגם זבה או שומרת יום כנגד יום מטמאה מעל"ע ובפ"ק אמרינן דאשה שיש לה וסת וד' נשים ואשה שעברו עליה ג' עונות דיין שעתן ותנן התם אע"פ שאמרו דיין שעתן צריכות להיות בודקת וי"ל דיש לה וסת איכא למימר כיון דארח בזמנו בא צריכה בדיקה בשעת וסתה ואהנך נמי איכא למימר דצריכה בדיקה שלא תשתכח תורת בדיקה מהן בתולת דמים כשתראה ומעוברת ומניקה לכשיעברו ימי עבורה ומניקותה לפי שהורגלו זמן מרובה בלא בדיקה וזקנה אע"ג דלא אתיא תו לידי בדיקה וליכא למיגזר בה מידי מ"מ גזר לה אטו אחריני אבל תוך י"א יום אינה צריכה בדיקה דזמן מועט הוא ולא תשתכח תורת בדיקה דאחר י"א יום תבדוק וגם זמן מועט יש משבדקה עכ"ל ז"ל וכבר נכתב זה לעיל בראש הפרק:

ומשמשת בעדים. ארבע נשים ואאשה שיש לה וסת קאי. תוס' ז"ל:

חוץ מיושבת על דם טוהר. כך צ"ל:

ובתולה שדמיה טהורים. עי' במ"ש לקמן ר"פ בתרא:

וּפַעֲמַיִם גרסי' פי' שני פעמים והכי מוכח בירושלמי דגרסי' התם א"ר יוסי בר' בון פעמים כנגד שני פעמים שהיום משתנה על הבריות ע"כ. ובבבלי במימרת שמואל חכמים תקנו להם לבנות ישראל שיהו בודקות עצמן שחרית וערבית בפירקין ופירש"י ז"ל מתניתין היא ופעמים צריכה להיות בודקת ויכו' ע"כ. והביאה הרמב"ם ז"ל בפ"ד דהלכות מטמאי משכב ומושב סימן זיי"ן. וכן משמע ג"כ מפי' רש"י דמתניתין דריש פירקין ובכמה דוכתי וכן הוא בטור י"ד סי' קצ"ו בשם סמג וכן הוא בסמ"ק וספר התרומה והמרדכי בשם הרוקח. וכן בש"ע ובספר הלבוש שם סי' קצ"ו סעיף ד' אמנם מתוך פי' הרמב"ם ז"ל משמע קצת דגרסינן ופעמים שכתב שלש עתים וכו':

בשחרית ובין השמשות. גמ' אמר ר"י אמר שמואל לא שנו אלא לטהרות אבל לבעלה מותרת פשיטא שחרית תנן דטהרות הוא דהא אין משמשין מטה ביום אלא אי איתמר אסיפא איתמר ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה דדוקא לטהרות אבל לבעלה מותרת לשמש בלי בדיקה אלא אגב דבעיא בדיקה לאחר תשמיש לטהרות שהיא עסוקה בהן שמא ראתה לאחר תשמיש מחמת תשמיש בודקת גם לבעלה לפני תשמיש. וכבר פירשו ר"ע ז"ל ברישא גבי ומשמשת בעדים:

יתירות עליהן כהנות. כך מצאתי מוגה:

ר' יהודה אומר אף וכו'. בפירקי' דף ו'. וקשה לי דהתם קאמר והוינן בה מאי דהוה הוה ואמר רב חסדא לא נצרכה אלא לתקן שיריים שבפניה ע"כ. והכא בדוכתה ליכא שום תלמוד עלה ואין זו שיטת התלמוד:

פרק ב

משנה א

בנשים משובחת. דוקא שלא בשעת תשמיש אבל לפני תשמיש אדרבה אין לה לבדוק שלא יהא לבו נוקפו ופורש וז"ל הרא"ש ז"ל כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת ובאנשים תקצץ ומיירי באשה עסוקה בטהרות אבל אינה עסוקה בטהרות אין לה לבדוק כלל שלא יהא לבו נוקפו ופורש ואיש אפי' אם הוא עסוק בטהרות כיון שאין קרי יוצא בלא הרגש אין לו לבדוק כלל כדי שלא יבא לידי השחתת זרעו ע"כ:

ובאנשים תקצץ. ובגמ' בעי דינא תנן אי לטותא תנן ומסיק לטותא תנן. ואם היה צריך להשתין מסייע בביצים מלמטה ואע"פ שאינו נשוי. ובגמ' תניא בד"א לענין ש"ז אבל לענין זוב כדי למנות ראיותיו שתים לטומאה ושלש לקרבן אף הוא משובח כנשים ולענין ש"ז נמי אם בא לבדוק בצרור או בחרס או במטלית עבה בודק:

החרשת וכו'. ובגמ' דוקא חרשת שאינה לא שומעת ולא מדברת אבל חרשת שהיא מדברת בודקת לעצמה וחברותיה מראות לה ג"כ:

מתקנות אותן ואוכלות בתרומה. כך מצאתי מוגה:

אחד לו ואחד לה. לקנח לאחר תשמיש רש"י ז"ל. ובסוף פירקין דלעיל בגמ' באיכא דאמרי אמרינן דאין אשה בודקת לאחר ביאה דא"כ שתצריכנה לבדוק אחר ביאה לבו נוקפו קודם ביאה ופורש ופי' רש"י ז"ל שם והא דתנן לקמן דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים בעסוקות בטהרות ע"כ:

משנה ב

נמצא על שלו וכו'. בשבועות איכא פלוגתא דאמוראי אי מתני' מיירי באשה שהיא סמוכה לוסתה ואכניסה הוא דחייבין או אי מתני' מיירי בשלא סמוך לוסתה שהוא אנוס אכניסה ואפרישה הוא דחייבין שאמרה לו נטמאתי ופירש מיד בקושי כי ההיא דתנן התם היה משמש עם הטהורה ואמרה לו נטמאתי ופירש מיד חייב מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו ונראה שהמסקנא היא דמתני' בסמוך לוסתה מיירי ואכניסה דאילו אפרישה הא תנינא ליה התם ותרתי למה לי דדוחק הוא למימר דלעולם דקאי אדין הפרישה והא

דהדר תנא ליה הכא איידי דבעי למיתני נמצא על שלה לאשמעינן חילוק בין קנחה מיד לקנחה לאחר זמן הדר תנא נמי נמצא על שלו אע"ג דלא איצטריך:

טמאים וחייבים בקרבן. בגמ' פריך אמאי ודאי לשרוף תרומה ולהתחייב קרבן ליחוש דילמא דם מאכולת הוא וקמייתי חולין לעזרה ויהיו טמאים מספק לתלות תרומה ולהביא אשם תלוי ומשני ר' זירא אותו מקום בדוק הוא אצל מאכולת פי' דודאי אין שם מאכולת ודם מגופה קאתי ואיכא דאמרי דחוק הוא אצל מאכולת שאין מאכולת יכולה להכנס לשם ובגמ' מפ' דאיכא בינייהו כגון דאשתכח מאכולת רצופה פי' מעוכה על העד רחוק מן הדם קצת ללישנא דבדוק כיון דקים להו לרבנן דאין שם מאכולת ודאי דם מגופה הוא שהרי העד היה בדוק לה קודם הקינוח ומאכולת מעלמא הואי התם בעד שהיא רצופה וללישנא דדחוק איכא לספוקי שמא האי דם ממאכולת ומתוך שדחוק הוא מיעכה השמש בשעת תשמיש:

איותיום גרסי' ובערוך אוותיאוס ובערך הו"ו ג"כ אית דגרסי וסת ע"כ. ובפי' הרב רבינו גרשום ז"ל בפירושו לגמ' כריתות מצאתי כתוב איותיום. גמ' ת"ר איזהו שיעור וסת משל לשמש ועד שעומדין בצד המשקוף ביציאת שמש נכנס עד הוי וסת שאמרו לחייבה חטאת לקנוח מבחוץ ולא לבדיקה מבפנים דא"כ שהתה יותר מכשיעור ואין כאן אלא טומאת ספק ואשם תלוי וז"ל רש"י ז"ל בפ"ק דף י"ב לקנוח מבחוץ אם בקנוח מצאה דם בכשיעור הזה חייבין חטאת אבל אם בבדיקתה מצאה כבר ארך השיעור שהרי לא בצד המשקוף עומד אלא בידו אוחזתו ויש כאן שיעור עודף כדי הבאה מידה למשקוף ואשם תלוי איכא ולא חטאת איכא ע"כ:

ופטורין מן הקרבן. תנא וחייבין אשם תלוי ותנא דידן אם תמצא לומר דפטור אף מאשם תלוי טעמא משום דבעינן חתיכה משתי חתיכות דכתיב באשם תלוי אחת מכל מצות ה' וקסבר יש אם למקרא מצות קרינן הלכך בעינן שתים אחת של אישור ואחת של היתר ואכל אחת ואינו יודע איזו אכל אשתו ואחותו עמו בבית ובא על אחת מהן כסבור אשתו היא ונודע ששתיהן היו במטה ואינו יודע על איזה מהן בא אבל הכא חדא חתיכה היא ספק שריא ספק אסורא ותנא ברא סבר יש אם למסורת והכי פליגי במסכת כרתות ר"פ ספק אכל ומשמע התם דברייתא מפ' למתני' ולא פליגי כמו שכתבו שם תוס' ז"ל וכמו שרמזתי ג"כ במה שפירשו כאן ור' אליעזר הוא דס"ל דלא בעינן חתיכה משתי חתיכות דיש אם למסורת וה"נ ס"ל גבי כוי בפ' שני דבכורים וגבי ספק בן ט' לראשון ובפ' החולץ סי' ב' כמו שכתבתי שם ואית מאן דמפרש התם טעמא דמאן דבעי חתיכה משתי חתיכות גבי אשם תלוי משום דשתי חתיכות אפשר אח"כ לברר איסורן שיביא

לאחר זמן בקי שיכיר אם זו הנותרת שומן ודאי חלב אכל ויביא חטאת אבל חתיכה אחת ואכלה א"א עוד לברר ור' אליעזר סבר לא בעינן לברר איסורן ולא משום טעמא דמצוות קרינן ואיכא מאן דמפ' התם טעמא דמאן דבעי חתיכה משתי חתיכות משום דסבר שתי חתיכות איקבע איסורא דודאי אחד מהן חלב חתיכה א' לא איקבע איסורא ור' אליעזר סבר לא בעינן קביעותא לאיסורא והתם מפ' מאי בינייהו דהני תלתא טעמי ורבינו עובדיה ז"ל פי' התם ר"פ ספק אכל כמ"ד התם דטעמא משום קביעותא ומאן דס"ל דטעמא משום קביעותא אמרי' התם בגמ' דס"ל נמי דר"מ ס"ל כר' אליעזר דלא בעי קביעותא. ועיין במ"ש שם בכריתות פ' בתרא סי' ג':

משנה ג

איזהו אחר זמן וכו' ואח"כ וכו' מטמאה את בועלה. כלומר אם שהתה יותר מכשיעור הזה אחר אחר הוא זה וכן כל מעת לעת של בעילה אם בדקה ומצאה טמאה בועלה מיטמא משום נוגע טומאת ערב וספק מדרבנן לתלות ואינו מיטמא משום בועל נדה טומאת ז' ואפי' לתלות ר' עקיבא אומר אף מטמאה את בועלה טומאת ז'. ובגמ' פריך ורמינהו איזהו אחר זמן פי' ר' אלעזר בר צדוק כדי שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו הא כדי שתרד שיעורא רבא הוא ואינה מטמאה את בועלה אלא כשאר מגע מעת לעת ותירץ רב חסדא מאי אחר דקתני מתני' אחר וחסורי מחסרא והכי קתני. איזהו אחר זמן שהן טמאין מספק כדי שתושיט ידה לתחת הכר או לתחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו וכדי שתרד מן המטה ותדיח פניה מחלוקת ר' עקיבא וחכמים דלר' עקיבא מטמאה את בועלה ולרבנן אינה מטמאה את בועלה ומאי ואח"כ וזהו אח"כ שנחלקו בו ר' עקיבא ותכמים. רב אשי אמר אידי ואידי חד שיעורא עד בידה שאינה צריכה להושיט ידה תחת הכר הוי שיעורא כדי שתושיט ותבדוק ועודה במטה ולרב חסדא אפי' עד בידה נפיש כדי שתרד מכדי שתושיט הלכך אחר אחר הוא אלא דברייתא דבגמ' קשיא לרב אשי. וכתבו תוס' ז"ל תימה כיון דתנן כדי שתושיט ותטול עד מתחת הכר דהוי טמא בועלה טומאת שבעה וחייב אשם תלוי ממילא ידעינן דאם תשהה יותר עד שתרד מן המטה דאחר אחר הוא ואין מטמאה את בועלה טומאת ז' עד כאן. ואיתא בפי' רש"י ז"ל בפ"ק דיומא דף ו' מודים חכמים לר"ע ברואה כתם וכו' בגמ' פליגי רב ושמואל אי מתני' ר"מ היא דשמעינן ליה דמחמיר בכתמים טפי מבראיה דראיית ד' נשים דרב אמר למפרע קתני מתני' דמטמאה את בועלה ור"מ היא ושמואל אמר מכאן ולהבא ורבנן היא ורבותא קמ"ל כדפי' ר"ע ז"ל. וכן אמר ריש לקיש למפרע ור"מ היא ור' יוחנן אמר מכאן ולהבא ורבנן היא:

משנה ד

כל הנשים בחזקת טהרה וכו'. תוס' פ"ק דמכילתין דף י"ב כתבו דמתני' מיירי אע"ג דאינה עסוקה בטהרות דבין לבני העיר בין לבאין מן הדרך נשיהן בחזקת טהרה אע"פ שאינם עסוקים בטהרות. וכתבו עוד תוס' ז"ל בפסחים פ' אלו דברים (פסחים דף ע"ב) דהא דתנן כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן היינו כשיודע שלא הגיע זמן וסתה דלא חיישי' שמא שנתה וסתה ע"כ וכ"כ הרמב"ם ז"ל בה' א"ב כל הנשים שיש להם וסת בחזקת טהרה לבעליהן. ופליגתא דאמוראי היא בגמ' וה"ג לה שם בגמ' אמר ריש לקיש והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה אמר רב הונא לא שנו אלא שלא הגיע עת וסתה אבל הגיע עת וסתה אסורה דוסתות דאוריי' רבה בר בר חנה אמר אפי' הגיע עת וסתה מותרת דוסתות דרבנן ופי' הר"ן ז"ל שם בהלכות נדה לרב אלפס ז"ל דבפ' שני דשבועות דף ש"ו דריש לקיש דאמר והוא שבא ומצאה תוך ימי עונתה קאי באשה שאין לה וסת שחושש בה לעונתה דהיינו עונה בינונית שהיא שלשים יום דהא מתני' סתמא תנן כל הנשים ומשמע בין יש להן וסת בין אין להן וסת ורב הונא דאמר לא שנו אלא שלא הגיע עת וסתה קאי אאשה שיש לה וסת שחושש לה לוסתה ולא לעונתה כלל ורבה ב"ב חנא פליג ואמר דיש לה וסת אינו חושש לוסתה דוסתות דרבנן ומיהו כתב הרמב"ן ז"ל דחוששת לעונה שאחר הוסת שאי אפשר לומר שלא תראה לעולם ומיהו הגיע עונתה ולא הגיע וסתה אינה אסורה דאפי' למ"ד וסתות דאורייתא מסולקת דמים היא עד הוסת ואע"פ שהגיע עונתה בינתים שאין העונה קובעת לה זמן ראיה אלא הוסת. תדע שהרי אמרו דיה שעתה בוסתות ולא אמרו כן בעונות ומשמע דהלכתא כרבה בר בר חנא דהא מסקינן התם בפ' כל היד דוסתות דרבנן עכ"ל ז"ל בקיצור ושם האריך בדעת רש"י ז"ל ובדעת הרי"ף והרמב"ם ז"ל ע"ש. ועי' תו במה שכתבו הכא התוס' בפ"ק דף י"ב וז"ל ומתני' דפ' שני דבאין מן הדרך נשיהם להם בחזקת טהרה איכא נמי למימר דהיינו דלא בעו בדיקה כלל אבל בעו תביעה אי נמי בערות דוקא אי נמי ביש לה וסת ע"כ. ופי' הר"ן ז"ל בר"פ ידיעות הטומאה דף ש"ג ע"ב שהרמב"ם ז"ל מפרש דהאי מתני' בשאינה עסוקה בטהרות שאפי' משום בעלה בלבד צריך לשמש בשני עדים לאחר תשמיש והצנועות בודקות אף לפני תשמיש לבעליהן וכי אמרי' בפ"ק דנדה דמגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא בדיקה לבעלה דאלמא מדין לבעלה אינה צריכה היינו לומר דכשאינה עסוקה בטהרות אינה צריכה בדיקה לפני תשמיש מן הדין אלא משום צניעות בלבד ע"כ ולדעת רש"י ז"ל כתב הוא ז"ל שם דלשמואל דקאמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה אע"ג דלא הוי לא כר"מ ולא כר"ח בן אנטיגנוס דבברייתא דבספ"ק דנדה סמך עלה דהא מתני' דקתני

כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן סתמא דמשמע אפי' בשאין לה וסת וכתב עוד שם שנראה שדעת הרב אלפס ז"ל כדעת רש"י ז"ל שאשה שיש לה וסת אינה צריכה בדיקה שלא הזכיר הרב אלפס ז"ל עדים אלא באשה שאין לה וסת ע"כ בקיצור מופלג ועי' בבית יוסף י"ד סי' קפ"ו:

דייה בשני עדים כל הלילה. ולמחר תראה בו ומהני לה לטהרות דכי אצרכוה רבנן לשמש בעדים משום טהרות הוא וגם אם ימצא דם באותו שלפני תשמיש תביא חטאת כפרתה:

משנה ה

פרוזדור. פירשו תוס' ז"ל פרוז בלשון יון לפני דור לשון דירה ואית דגרסי פרוזדוד בשני דלתי"ן. ובתוס' חיצוניות מצאתי כתוב אומר רשב"ם ז"ל כי יש לומר פרוזדור ברי"ש כמו לפני דירה פרוז לפני בל' יון ור"י פירש פרוז הוא פתח הדבר ותקונו ואית דגרסי פרוס דור בסמ"ך וסמ"ך וזיי"ן מתחלפין כמו פרוזבול פרוסבול ע"כ וכן כתב ג"כ בערוך ופירש עליה מקום השתנת מי רגלים ע"כ. ובר"פ יש בכור גם בר"פ בהמה המקשה כתבו תוס' ז"ל כי לא כל המקומות המוזכר בהן פרוזדור שוין דהכא קרי ליה לבית החיצון פרוזדור והתם בגמ' קרי לעובי הירכים שמכסין את הרחם שראש הולד מתכסה בהן אחר שיצא פרוזדור. וכן כתוב ג"כ בתוספי הרא"ש ז"ל אע"פ שתוספות חיצוניות דחקו להשוות. ועי' בפירקין דלקמן סי' ה'. ואיתא בפ' לא יחפור (בבא בתרא דף כ"ד) ופי' שם רש"י ז"ל ספקו טמא ספק זה טומאה ודאית מדקתני שחזקתו מן המקור ומה ספיקא יש כאן ע"כ והכין מוכח בגמרא וכמו שפי' ר"ע ז"ל. ועי' במ"ש לקמן ר"פ המפלת:

משנה ו

חמשה דמים טמאים יש באשה. כך מצאתי מוגה. ועיין בספר קרבן אהרן פרשת כי תזריע פרק שלישי ובפרשה ד' דפ' זבים. לשון ספר לקח טוב והיא גלתה את מקור דמיה מלמד שהרבה דמים טמאים באשה שהן חמש האדום והשחור וכו' ונרמז בתיבת דמיה דמי ה' עכ"ה. ובגמ' בעי מנלן דאיכא דם טהור באשה דילמא כל דם דאתי מינה טמא ומשני א"ר אושעיא אמר קרא כי יפלא ממך דבר למשפט בין דם לדם בין דם טמא לדם טהור ואי דם טהור ליכא במאי פליגי:

בפי' ר"ע ז"ל האי שחור אדום הוא אלא שלקה ע"כ. אמר המלקט. ומפרש בגמ' בברייתא משל לדם מכה לכשנעקר מן הגוף לוקה ומשחיר:

וכקרן כרכום. פי' הרמב"ם ז"ל קרן כרכום הזך שבכרכום נגזר מן קרן עור פניו וכן פי' רש"י ז"ל בלשון שני כמו שהעתיק ר"ע ז"ל. ובלשון ראשון פי' רש"י ז"ל קרן כרכום קרן זוית שכרכום גדל בו ובגמרא תנא קרן כרכום לח ולא יבש:

בש"א אף כמימי תלתן וכו' דלית להו דמיה דמיה א"נ אית להו כמו דשחור אדום הוא אלא שלקה ה"נ מילקא הוא דלקו. וכן נמי משני בגמ' אירוק דעקביא בן מהללאל ומפרש הרמב"ם ז"ל דה"פ דירוק כקרן כרכום היה אלא שלקה:

הירוק עקביא בן מהללאל מטמא. אע"ג דעקביא מחמיר זימנין דהויא קולא כגון שרואה דם אדום ומשלימתן לדם ירוק תוס' ז"ל בסנהדרין פרק הנתנקין דף פ"ז. ועי' בפי' ר"ע ז"ל לקמן ר"פ בנות כותים וג"כ במה שכתבתי שם ותבין דבריהם ז"ל. וז"ל הר"ן ז"ל בהלכות נדה לרב אלפס ז"ל דבפ' שני דמס' שבועות דף ש"ד וכתבו בתוס' דירוק היינו גלאני ולא וירטי שהוא ככרתי דההוא אינו נוטה לאדמימות כלל וטהור אפי' לעקביא בן מהללאל דלא אסרה תורה אלא דם שהוא אדום והכי מוכח בב"ר דירוק סתם כדאמרן דאמרי' התם וירק את חניכיו שהוריקן בזהב וכן הוא אומר בירקרק חרוץ אלמא דירוק היינו מראה הזהב שהוא גלאני וירוק ככרתי טהור ובמס' נגעים נמי תנן ירקרק כשעוה ובפ' לולב הגזול נמי תנן ירוק ככרתי אלמא דסתם ירוק לאו כי ה"ג הוא ע"כ:

משנה ז

כדם המכה. עולא מפר' כדם היוצא מצפור חי ע"י מכה וזעירי אמר כדם מאכולת של ראש והא דתנן לקמן פ"ח הרגה מאכולת ה"ז תולה בה ואליבא דרבנן דלא בעי שיעור כתם כגריס ומשמע דכל מאכולת דומה לדם נדות אפי' דכוליה גופא איהו מפר' דדוקא במאכולת של ראש דסומק טפי אבל דשאר הגוף ל"ד לדם נדות אמי ורדינאה א"ר אבהו כדם אצבע קטנה של יד שניגפה וחזרה וניגפה ולא של כל אדם אלא של בחור שלא נשא אשה דסומק טפי ועד כמה עד בן עשרים מיתיבי תולה בבנה או בבעלה בשלמא בבנה משכחת לה שלא נשא אלא בעלה היכא משכחת לה אמר רב נחמן בר יצחק כגון שנכנסה לחופה ולא נבעלה שעדיין אינו נשוי מיקרי להא מילתא. ושני הפי' אחרים שהביא ר"ע ז"ל איתנייהו נמי בגמ':

עמוק מכאן טמא. מתק הר' יהוסף ז"ל שלשת מלות הללו וכתב מצאתי זה בספרים ע"כ: בפי' ר"ע ז"ל וה"ה לכל דמים טמאים וכו'. אמר המלקט ולהכי נקט דין עמוק מכאן טמא. גבי גוון שחור בעבור שהוא תחלתו היה אדום אלא שלקה והי' עולה במחשבתנו שהוא אע"פ שהיה יותר חלש השחרות מן הדין יהיה טמא לפי שהוא קרוב אל האדום והודיענו שאין הענין כך. הרמב"ם ז"ל והכי מפרש לה בגמ':

מבקעת בית כרם. הן דברי ר"מ בברייתא דמייתי בגמ' ור' עקיבא אומר מבקעת יודפת ור' יוסי אומר מבקעת סכני רש"א אף מבקעת גינוסר וכיוצא בהן ובערוך בערך צף מבקעת בית כרם פי' מפני שהיא אדומה ומציף עליה מים כמעט ויראה אדמימותה. כקליפת השום כלומר שלא יציף עליה אלא מעט מים שלא יהא עביין יותר מקליפת השום ע"כ: **השרוני**. בתשובת הרשב"א ז"ל סי' שמ"א כתוב יין שרוני דרפי לאו חמרא הוא ע"כ. ובגמ' תנא השרוני מזוג נידון ככרמלי חי דהכי נמי בדקי בכרמלי חי חדש ולא ישן. וכתב רש"י ז"ל דאית דגרסי כשרוני נידון הכרמלי ע"כ. אמר רב יצחק בר אבדימי וכולן אין בודקים אותם אלא בכוס טבריא של זכוכית דאיידי דקליש נרא' בו אדמימות היין ע"כ:

פרק ג

משנה א

המפלת חתיכה וכו'. ופי' חתיכה בלא צורה. ובגמ' אמר רב יהודה אמר שמואל לא טימא ר' יהודה אלא בחתיכה של ר' מיני דמים דקסבר היא גופה דם וטמאה נדה אבל של שאר מיני דמים טהורה ור' יוחנן אמר של ד' מיני דמים ד"ה טמאה ושל שאר דמים ד"ה טהורה לא נחלקו אלא כשהפילה ואינה יודעת מה הפילה שאבדה החתיכה קודם שבאת לפנינו ר' יהודה סבר זיל בתר רוב חתיכות ורוב חתיכות של ד' מיני דמים הם ורבנן סברי לא אמרי' רוב חתיכות של ד' מיני דמים הן והא דאמר ר' יוחנן שם פ' כל היד בשלשה מקומות הלכו בהן חכמים אחר הרוב ועשאום כודאי חד מקור דתנן בפירקין דלעיל נמצא בפרוזדור ספקו טמא לפי שחזקתו מן המקור אלמא כיון דרוב דמים התם שכיחי מחזקינן ליה מן המקור והוי טומאה ודאית לשרוף עליהם את התרומה ואידך שליא דתנן לקמן בפירקין שליא בבית הבית טמא לא שהשליא ולד אלא שאין שליא בלא ולד ושורפין עליה את התרומה אלמא כיון דרוב שליות אינם בלא ולד מחזקינן לה בטומאה ודאית ואידך דתניא המפלת יד חתוכה או רגל חתוכה פי' מחותכת בצורתה בחיתוך אצבעות אמו טמאה לידה ואין חוששין שמא מגוף אטום באת הואיל ורוב נשים לאו גוף אטום ילדן והיינו כודאי מדיהבינן לה ימי טוהר ככל אשה יולדת ולד מעליא. מפרש התם בגמ' דהאי מנינא דבשלשה מקומות דקאמר ר' יוחנן דהלכו בהן אחר הרוב ותו לא אתא למעוטי הא רובא דר' יהודה דלר' יהודה דאזיל בתר רובא לא כודאי משוי ליה לשרוף על מגעה את התרומה וכתבו תוס' ז"ל שם וללישנא אחרינא דהמפלת דא"ר יוחנן טעמא דר' יהודה דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ולא משום רוב ה"מ למיפרך למעוטי מאי. ועי' בדף כ"ב ע"ב כי משם משמע לע"ד קצת דר' יוחנן גרסינן הכא בגמ'

כמו שכתבו תוס' ז"ל ולא כמו שכתוב בדפוס רב נחמן בר יצחק או בלישנא אחרינא רב יהודה:

בפי' ר"ע ז"ל ואפי' נמצא דם בתוך החתיכה טהורה. אמר המלקט דלא כסומכוס משום ר"מ ודלא כר"ש בן מנסיא שהיה אומר כדבריו דקורעה ואם יש בתוכ' אע"פ שאינה אגור טמאה ואם לאו טהורה דס"ל כרבנן דאפשר לפתיחת הקבר בלא דם ועדיפא מדרבנן להחמיר יותר דרבנן ס"ל עמה דם טמאה אבל בתוכה טהורה וסומכוס ס"ל דאפי' אם אין עמה דם הואיל ויש בתוכה אמו טמאה נדה. ובגמ' בדף כ"ה אמר רבי דר' יוסי נמי ס"ל כסומכוס ור' אחא פליג ומחמיר טפי מסומכוס דלא בעי דם ממש בתוכה אלא אפי' אם תוכה מאדים טמאה ור"ש בן יוחי מקל מר' אחא וגם מסומכוס וס"ל דדוקא אם יש דם אגור בתוכה טמאה ואם לאו טהורה ומחמיר טפי מת"ק דמתני':

משנה ב

המפלת כמין קליפה וכו'. וכתב שם בית יוסף בשם הרשב"א ז"ל הא דתנן טהורה בשלא נימוחו ל"ש מעוברת שהפילה כמין אלו ול"ש שאינה מעוברת כל שלא נימוחו טהורה ומפלת דקתני ולא קתני רואה לפי שאין שותתין ויורדין אלא נופלין כעין בריה מש"ה קתני המפלת וא"ת כי לא נימוחו נמי תיפוק לי משום דאי אפשר לפתיחת הקבר ר"ל דהכא דבר מועט היא דכ"ע לית להו פתיחת הקבר ובד"א דאם לא נימוחו טהורה בזמן שהם יבשים גמורים שאין עמהם דם כלל הא בלחים שיש עליהם שום לחלוח דם טמאה נדה אפי' בכחסיל ובפחות מכן ע"כ. ובגמ' מפרש אם נימוחו טמאה אע"ג דכי חזיתיה יבש הוה מעיקרא כעפר ואע"ג דקרא כתיב כי יזוב זוב דמה דמשמע לח קרא אורחא דמלתא נקט ופרכי' אי הכי כי לא נימוחו נמי ומשני רבא כי לא נימוחו ברי' בפני עצמה הוא ולא דם. ותו מפרש בגמ' מפלת כמין קליפות בא לה משום דיש לה מכה בתוך מעיה וממנה מפלת כמין קליפות גלדי המכה. ואשה שיש לה שומא בתוך מעיה דדרך שומא להיות בה שער מפלת כמין שערות ובדיקתם במים פושרין דאי בדק בצונן ולא נימוח לא מטהרינן לה בהכי דדילמא אי הוה בפושרין הוה נימוח אבל אם צריך למעכו לאו דם הוא ורשב"ג ס"ל דאפי' נימוח ע"י מיעוך נמי דם הוא. ועי' מ"ש לקמן ר"פ דם הנדה:

אם נמוחו. הגיה ה"ר יהוסף ז"ל אם נִמְחוּ גם מחק מלות ואם לאו טהורה:

אם יש עמהם דם טמאה וכו'. בגמ' פריך ונפלוג נמי ר' יהודה בהא דהא טעמא דר' יהודה אוקמינן דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ומשני במחלוקת היא שנויה ורבנן היא אבל גבי קליפה ושערה לא פריך דלא שייך בהו פתיחת הקבר:

המפלת כמין בהמה חיה ועוף וכו'. ובגמ' מפרש ר' ינאי טעמא דר' מאיר הואיל ועיניהם הולכות לפניהם כשל אדם ופרכינן עלה בגמ' והרי עוף דאין עיניו הולכות לפניו וקאמר ר' מאיר דטמא ומשני אביי דעוף דקתני במתניתין היינו קריא וקיפופא שעיניהם הולכות לפניהם ובגמ' איכא מאן דיהיב טעמא הואיל ונאמרה בו יצירה כאדם ואע"ג דלא כתיבא יצירה אלא גבי חיה שכן כתיב ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה בהמה בכלל חיה וחיה בכלל בהמה כדנפקא לן מקראי פ' בהמה המקשה (חולין דף ע"א.) ועוד איכא מאן דיהיב טעמא אחרינא הואיל ועיניהם דומות כשל אדם ועי' במ"ש בפ"ח דערכין סי' ה' דשייך לטעם ראשון שכתבתי אבל במסקנא מכח ברייתא מפרש בגמ' מה שפי' כבר ר"ע ז"ל שהוא הפך ממשמעות מתני' כמ"ש בשם הרמב"ם ז"ל בר"פ יש בכור אבל לפי גירסת ר"ח ז"ל שכתבו תוס' ז"ל בגמ' משמע דלההיא גירסא אכתי מתני' כפשטה דר"מ להחמיר וחכמים להקל ע"ש. ואיתה להאי בבא בחולין פ' בהמה המקשה (חולין דף ע"א) ובכורות פ' על אלו מומין (בכורות דף מ'.) ועיין במ"ש שם סי' ח' דשייך ג"כ לטעם אחרון שכתבתי ועיין ג"כ בר"פ יש בכור:

בפי' ר"ע ז"ל ר"מ אומר כל צורת אדם צריכה וכו'. לשון הר"ס ז"ל ע"ז לשון הברייתא בגמ' רמ"א כל צורת אדם וחכמים אומרים מצורת אדם ואי אפשר לפרשה כפשוטה כמו שפירשה שסובר ר"מ כיון שיש לו עין כבהמה אין זה ולד שא"כ משנתנו דקתני המפלת כמין בהמה וכו' תשב לזכר ולנקבה ורבנן פליגי במאי מתוקמא שאם כל פניו פני אדם כ"ע מודו שהוא ולד ואם כל פניו פני בהמה כ"ע מודו שאינו ולד ואם קצת פניו פני אדם וקצת פני בהמה הרי אמר אפי' אין לו אלא עין כבהמה אין זה ולד אמנם רש"י ז"ל פי' דברייתא הכי קאמר כל שהוא צורת אדם שבו הוי ולד ואפי' כל פניו תיש אלא שנברא בעין אחת או בלסת א' דומה לאדם וחכמים אומרים עד שיהי' בו מקצת צורה נכרת כגון חצי פרצוף דומה לאדם ע"כ. עכ"ל ז"ל. והילך פי' תי"ט אם נמוחו טמאה ואם לאו טהורה ובנ"א ל"ג ואם לאו טהורה ולכאורה נראה כו'. עד ש"מ דה"נ גרסי' ואם לאו טהורה ותימה הוא בעיני דהא אפי' אי ל"ג בהדי' ואם לאו טהורה ודאי דמדיוקא שמעי' לה דאם לא נימוחו טהורה ועוד תימה איך לא ראה הרב בעל תי"ט דברי הרשב"א ז"ל שכתבתי בריש מתניתין שהביאן ב"י דשמעת מינייהו נמי דבהדיא גרסינן ואם לאו טהורה:

משנה ג

שפיר מלא מים. בגמ' פריך בשלמא דם ומים לאו כלום הוא אלא גנינים ניחוש שמא ולד היה ונימוח אמר אביי כמה יין חי שתתה אמו של זה שנימוח עוברה בתוך מעיה בתמיה רבא אמ' מלא תנן ואם איתא דאתמוחי אתמח מיחסר הוה חסר רב אדא בר

אהבה אמ' גוונים תנן ואם איתא דאתמוחי אתמח כוליה בחד גוונא הוה. ובגמ' תניא המפלת שפיר שאינו מרוקם ר' יהושע אומר ולד וחכמים אומרים אינו ולד ומכ"ש אם יש בתוכו בשר דטמאה לידה לר' יהושע דמשום עור שפיר לחודיה מטמא ומתני' דלא כר' יהושע ואיכא בגמ' כמה אמוראי דמוקמי פלוגתייהו דוקא היכא דמה שנמצא בתוך השפיר עכור דאיכא למימר ולד היה ונימוח אבל בצלול פי' שהוא מלא מים צלולין דברי הכל אינו ולד ומותיב רבא ממתני' דתנן ברפ"ג דבכורות אלא אמרו סימן ולד בבהמה דקה טנוף ובגסה שליא ובאשה שפיר ושליא ואילו שפיר בבהמה לא פטר אא"ב בצלול מחלוק' מש"ה אשה דרבי בה קרא דכתי' ויעש ה' אלהים לאדם ולאשתו כתנות עור מלמד שאין הקב"ה עושה עור לאדם אא"כ נוצר אלמא בעור תליא מילתא מש"ה פטר בה שפיר אבל בבהמה דלא רבי בה קרא לא פטר בה שפיר אלא אי אמרת בעכור מחלוקת מכדי סברא הוא מ"ש אשה ומ"ש בהמה ומשני מי סברת ר' יהושע מיפשט פשיטא ליה ר' יהושע ספוקי מספקא ליה בעכור גופיה אי ולד הוא אי לאו ואזיל הכא לחומרא והכא לחומרא גבי בכורת בהמה אמר דלאו ולד הוא ולא פטר את הבא אחריו דאי אמרת פטר קא גזיז ועביד ביה עבודה ודילמא לאו ולד הוא ההוא קמא וקאתי לידי תקלה וגבי טומאת ולד אזיל לחומרא דקאמ' ולד הוא וטמאה שבועיים וימי טוהר לא ס"ל דניתוב לה וגבי בכור אדם דקולא היא דקאמר פטר את הבא אחריו לא אכפת לן דאין קדושה בבכור אדם אלא ממון כהן חמש סלעים וספק ממונא לקולא דכהן הוי מוציא מחברו ע"ה. ושמואל אמר דאחד עכור ואחד צלול חוששת ויושבת ימי טומאה ואין לה ימי טוהר דספק ולד הוא ולא ודאי:

תשב לזכר ולנקבה. טמאה שבועים כיולדת נקבה לאוסרה על בעלה י"ד ימים ואין לה דם טוהר אלא ל"ג ימים כיולדת זכר ומשם ואילך יש לדמה דין דם נדות ולא כיולדת נקבה שיש לדמה דין דם טוהר עד ששים יום וששת ימים:

משנה ד

המפלת סנדל וכו'. ובגמ' אמרינן דסנדל צריך צורת פנים וכן נמי איתא בברייתא דתניא משום רבותינו העידו סנדל צריך צורת פנים ודחי לה בגמ' דמעדותו של ר' נחוניא נשנית ויחידאה היא ולא סמכינן עלה ואית תנא דאמר דסנדל הוא צורת דג שבים ששמו סנדל ופי' רש"י ז"ל אין סנדל בלא ולד אחר ובשביל סנדל תשב לזכר ולנקבה כו' דיהבינן ליה חומר טומאה דנקבה בשביל הסנדל וימי טוהר לזכר לחומרא עכ"ל ז"ל במתני' והוא קיצור מה שמפ' התלמוד בטעם ראשון והא קמ"ל דלא תימא כיון דאיתייליד זכר בהדיה מדהאי זכר האי נמי זכר וכדקיימא לן אשה מזרעת תחלה יולדת זכר קמ"ל אימור שניהם

הזריעו בבת אחת האי זכר והאי נקבה ועוד מפ' בגמ' טעם אחר שאפי' ילדה עמו נקבה צריך להזכיר ספק סנדל ע"ש. ועוד מפ' בגמ' דסנדל דתנן בר"פ יש בכור דהבא אחריו בכור לנחל' ולא לכהן האי הבא אחריו לא קאי לנולד אחריו לסוף שנה או לסוף שנתים דהא בלא סנדל פטר ולד דבהדיה את הבא אחריו דהא אין סנדל בלא ולד אלא לכך הוזכר שם סנדל שאם יצא ולד שעמו הוי בכור לנחלה ולא לכהן וסנדל דתנן בפ"ק דכריתות סי' ג' לענין חיוב קרבן אע"ג דמשום ולד שעמו מביאה קרבן נ"מ שאם תלד ולד דרך דופן וסנדל דרך רחם דמייתא קרבן אסנדל דאיוצא דרך דופן לא מחייבא קרבן דגבי קרבן כתיב אשה כי תזריע וילדה זכר עד שתלד ממקום שמזרעת ולר' שמעון דס"ל התם סי' ה' ולקמן ר"פ יוצא דופן ובפ' יש בכור דיוצא דופן ולד מעליא הוא נפקא מינה שאם תלד ולד בגיותה וסנדל לאחר שנתגיירה דמייתא קרבן אסנדל ופרכי' והתניא כשהן יוצאין סנדל וולד שעמו אין יוצאין אלא כרוכים יחד ומדיוצאין יחד אי אפשר שתתגייר בינתים ומשני רב פפא ש"מ מדהוזכר סנדל גבי כרתות משום גרות וכגון שיצא ולד תחלה ואח"כ סנדל וגבי בכורות כגון שיצא סנדל תחלה כדאוקימנא דפוטר ולד מחמש סלעים ותניא דבבת אחת יוצאים ש"מ אין שוכבים זה אצל זה דא"כ לא משכחת לה שיצא זה קודם זה אלא האי כרוכים דקתני ברייתא הכי הוא דמיכרך כריך ליה ולד לסנדל אפלגיה דראש הולד תחוב כנגד טבורו של סנדל ודוחפו ולד לסנדל כלפי חוץ גבי בכורות דבעינן שיצא סנדל תחלה כגון שיצאו דרך ראשיהן דסנדל קדים ונפיק גבי כרתות שיצאו דרך מרגלותיהן דולד קדים ונפיק רבא אמר אפ' תימא שוכבין מצומצמים זה אצל זה ואיפוך מימרת רב פפא ואימא הכי גבי בכורות שיצאו דרך מרגלותיהן ולד דאית ביה חיותא אוחז בידיו למעלה ואינו ממהר לצאת וסנדל מחליק ויוצא קודם כיון דלית ביה חיותא גבי כרתות שיצאו דרך ראשיהן ולד דאית ביה חיותא מדנפיק רוב ראשו הויא לידה סנדל דלית ביה חיותא עד דנפיק כל הראש ועד דנפק סנדל נתגיירה וטבלה:

או שליא תשב לזכר ולנקבה. הקשו תוס' וא"ת בשליא ליתני נמי ולנדה דאימור הרחיקה לידתה וכבר כלו ימי טוהר וי"ל וכו' ועוד י"ל דאי הוה תני ולנדה ה"א מביאה קרבן ואינו נאכל דספק לידה הוא קמ"ל דמביאה קרבן ונאכל ע"כ. והכי משני בגמ' בפירקין דף כ"ח אמתני' דבסמוך המפלת ואין ידוע מה הוא תשב לזכר ולנקבה:

שליא בבית. עיין במ"ש בפ"ק דערובין סי' ג':

אלא שאין שליא בלא ולד. אלא שנימוק ואעפ"כ הבית טמא שמא לא נימוק עד שיצא וקודם שבטל טימא את הבית:

רש"א נימוק הולד וכו'. ר' יוסי ור' יהודה ס"ל כותיה בברייתא בגמ' ור"מ חולק עליהם. א"ל לר"מ אי אתה מודה שאם הוציאוהו בספל לבית אחר שיצא טהור אמר להן אבל פי' הן דכיון שטלטלוהו נימוק ביותר ואינו דומה נימוק פעם אחת לנימוק שני פעמים: בפי' ר"ע ז"ל ונתערב בדם הנדה ובטל ברוב. ואזדא ר"ש לטעמי' דתניא מלא תרוד רקב שנפל לתוכו עפר כל שהוא טמא ור"ש מטהר. ובבכורות שם פ"ג גם בגמ' בפירקין א"ר יוחנן ר"ש ור' אליעזר בן יעקב אמרו דבר אחד דמשום בטול ברוב נגעו בה גבי בהמה גסה ששפעה חררת דם דלא מטמאה כדכתבינן התם רפ"ג. עוד גרסי' בגמ' א"ר יוחנן אע"ג דאר"ש שליא בבית הבית טהור דנמוחה מודה דמ"מ אמו טמאה לידה דאמר קרא אשה כי תזריע וילדה זכר וטמאה אפי' לא ילדה אלא כעין שהזריעה כלומר דנמוח כזרע אמו טמאה לידה ע"כ:

משנה ה

בפי' ר"ע ז"ל ולא אמרי' מדהאי זכר וכו'. אמר המלקט דאימא שניהם הזריעו בבת אחת זה זכר וזה נקבה:

יצא כדרכו. ותנן נמי בפ' בהמה המקשה גבי בהמה כה"ג דביציאת ראש חשיב כילוד דתנן הוציא עובר ראשו בשעת שחיטת אמו ה"ז כילוד ואפי' החזירו ואינו ניתר בשחיטת אמו ומפ' התם וגם בפ' בהמה המקשה דקמ"ל בהמה וקמ"ל נמי אדם דאדם מבהמה לא יליף משום דבהמה לית לה פרוזדור פי' אין רחם שלה בין ירכותיה הלכך חשיב הראש לידה דבגלוי הוא אבל אשה דירכים שלה מכסין את הרחם ה"א לא חשיב ראש לידה ובהמה נמי מאדם לא ילפא משום דחשיב פרצוף פנים דידיה משום הכי אשמעי' גבי אדם וגבי בהמה. ובגמ' תניא יצא מחותך או מסורס משיצא רובו ה"ז כילוד הא כתקנו הראש פוטר ר' יוסי אומר משיצא כתקנו לחיים ואיזהו כתקנו לחיים משיצא רוב ראשו ואיזהו רוב ראשו ר' יוסי אומר משיוציא צדעיו אבא חנן משום ר' יהושע אומר משיוציא פדחתו ויש אומרים משיוציא קרני ראשו פרש"י ז"ל קרני ראשו גובה ראשו שאצל העורף:

משתצא פדחתו גרסי' וכן הגיה הר' יהוסף ז"ל:

משנה ו

אין ידוע אם ולד היה וכו'. ומחק הר' יהוסף ז"ל מלות אם לאו ע"כ:

תשב לזכר ולנקבה ולנדה. אע"ג דהוי ספק ספקא שמא לא ילדה ואפי' ילדה שמא זכר הוא אפ"ה תשב לנקבה דאי מטהרת לה מטומאת נקבה משום ספק ספקא ולא נחוש לנקבה ה"נ נטהרנה אם ראתה בל"ד וחזרה וראתה במ"א מספק ספקא ולא ניחוש

לזכר והוו תרי קולי דסתרן אהדדי כדפרישית לעיל וכיון דאי אפשר בתרוייהו למיזל לקולא דסתרן אהדדי אזלינן בתרוייהו לחומרא ומיהו בטועה בגמ' מחמרינן אע"ג דאיכא כמה ספיקי תוס' ז"ל ומ"ש כדפרי' לעיל הוא מ"ש בפירקין דף כ"ז. ועיין ג"כ בדבריהם ז"ל בפ"ק דב"ק דף י"א ומיד תבין אע"פ שכבר הוא מובן במה שהוספתי על דבריהם מדבריהם לדבריהם ז"ל:

ולנדה. בגמ' מוקי ר' יהושע בן לוי למתני' בשלא הוחזקה עיברה אבל אם הוחזקה אינה יושבת לנדה דאמרי' הלך אחר רוב נשים ורוב נשים ולד מעליא ילדן ומביאה קרבן ונאכל:

משנה ז

המפלת ליום מ' וכו'. פי' שהפילה שליא תשב לזכר בגמ' בעי למה הוזכר זכר אי לימי טומאה הא קתני נקבה דה"ל שבועים ויש בכלל מאתים מנה ואי לימי טוהר להחמיר שלא יהא לה אלא ימי טוהר דזכר הא קתני נדה דכל דמים שתראה טמאים ומשני שאם תראה ליום ל"ד ותחזור ותראה יום מ"א תהא מקולקלת עד מ"ח דאי לאו משום ספיקא דזכר הוות טבלה למחר ליום מ"ב ממה נפשך אי לאו ולד הוא הרי שומרת יום כנגד יום ואי ולד הוא ונקבה היה אכתי הוי דם טוהר עד שמונים וספיקא דזכר מקלקל לה. וכן לענין נקבה פי' דספיקא דנקבה נמי מקלקל לה האי קלקולא נמי עד פ"ח שאם תראה יום ע"ד ותחזור ותראה יום פ"א תהא מקולקלת דלא טבלה עד פ"ח דאי הוה פשיטא לן דלאו ולד הוה הואי טבלה למחר ביום פ"ב דראיית פ"א באחד עשר יום שבין נדה לנדה היא ומשום דמספקא לן דילמא ולד הוה וראיה דיום ע"ד דם טוהר הוה והשתא הויא תחלת נדה לא טבלה עד פ"ח. ועיין בפי' רשב"ם ז"ל בפ' יש נוחלין (בבא בתרא דף קכ"ז:)

והנקבה לשמונים ואחד. מייתי ראי' בגמ' מדאמר קרא תלד כו' ורבנן הביאו ראי' לדבריהם ממעשה בשתי שפחות שנתחייבו הריגה למלכות ומתוך שעומדות ליהרג ניסו בהם וייחדום לביאה וקרעו שתיהן לסוף מ' יום ונמצא א' זכר וא' נקבה ור' ישמעאל הביא גם הוא ראיה לדבריו ממעשה אחר כיוצא בזה ובדקו זכר למ"א ונקבה לפ"א וכל אחד מצא דחייה לדברי חברו כדאיתא בגמ':

פרק ד

משנה א

תחתון בעליון. העלו תוס' ז"ל דעליונו של זב היינו בגד שמקצתו על הזב ומקצתו נגרר בארץ ולאו היינו היסט אלא כשמסיטו כולו כדאמרי' איזהו מגעו שהוא ככולו הוי אומר זה היסטו ע"כ:

בפי' ר"ע ז"ל שאם רואה דם ירוק היום מתחלת למנות מהיום ז' ימי נדה ואם תראה וכו'. אמר המלקט זה יובן בעיקר שיש לנו ותמצאנו באריכות בהלכות נדה להרי"ף ז"ל ובפ' שני דשבועות דף ש"ה ע"א וזהו קיצורו שאם תראה האשה בימי נדה לא מיבעיא שאם לא תראה אלא יום אחד שדי לה שתספור ששה אחרים והוא וכן אם תראה שנים שתספור חמשה והוא וכן כולם אלא אפי' תראה ששה ימים ותספור אחד של טהרה שהן ז' בין הכל ואפי' ראתה כל ז' ופסקה לערב טובלת ומותרת לבעלה ובימי זיבה קיימא לן שאם לא תראה אלא אחד או שנים שומרת יום כנגד יום וטובלת אבל אם תראה שלשה רצופים צריכה לשמור ז' נקיים כנגדם ואלו הכותים בימי הנדות כשרואה שנית דם אדום שהיא טמאה ממנו הן צריכות להתחיל למנות ז' ימי הנדות ולא להשלים ז' ימים על ראיה הראשונה של דם ירוק שאותו הוא דם טוהר. ועיין עוד במה שכתב שם הרי"ף ז"ל בהל' נדה ובפ' שני דשבועות דף ש"ה ובמה שכתב מגיד משנה בשם הרמב"ן ז"ל ברפי"א דהלכות איסורי ביאה. ועוד מפ' בגמ' שהם בועלי נדות מפני שיום שפוסקת בו סופרתו למנין ז' פי' רש"י ז"ל יום שפוסקת בו כשהיא רואה שלשה רצופים לאחר ז' ימי הנדה והויא זבה ופוסקת באמצע היום סופרת אותו קצת היום שעד הערב למנין ז' נקיים ואנו ז' נקיים שלימים בעינן לזבה:

על כל דם ודם. מחק הר' יהוסף ז"ל מלת ודם. ע"כ:

לשון ר"ע ז"ל הלובש וכו' באותם בגדים וכו' פטור מקרבן. וז"ל החכם הר"ס ז"ל כן פי' רש"י ז"ל. וצ"ע מה היא כונתו במה שפי' הלובש או מתכסה באותן בגדים ולא פי' המכניס אותן למקדש דמה לי מכניס או יתכסה הכל יקרא מכניס ועוד מאי אירייא של כותים אפי' ישראל בועל נדה ישראלית משכבו אינו אלא ראשון ופטור עליו על ביאת מקדש ואפי' אם אותו הכלי אב הטומאה פטור עליו על ביאת מקדש דכתיב ואם לא יכבס ובשרו לא ירחץ וכו' על רחיצת גופו ענוש כרת ועל כבוס בגדיו לוקה מ'. והיה אפשר לפרש משנתנו דקתני ואין חייבין עליהם על ביאת מקדש לא קאי אבגדים אלא אבנות כותים כגון הבועל כותית ונכנס למקדש עד כאן:

ואין שורפין עליהם את התרומה מפני שטומאתם ספק. בפ"ק דשבת דף י"ו כתב התוס' ז"ל דמשמע דקאי אף אקטנות דברישא ע"כ:
בפי' ר"ע ז"ל. נראה שכך צ"ל באופן דבגדיו של כותי כשהן מדרס לא נגעו בבגדיו של חבר ואח"כ נגעו בגדיו של חבר שדרס כותי עליהן בתרומה לא שרפי' תרומה וכו':

משנה ב

בדרכי אבותיהן. מצאתי מוגה בדרכי אבותם וכן גם כן בסיפא:
פרשו ללכת בדרכי ישראל הרי הן כישראל ר' יוסי אומר לעולם הן כישראל. כך מצאתי מוגה וכן הגיה ג"כ הר' יהוסף ז"ל:
ר' יוסי אומר לעולם הן כישראליות וכו'. אבל סתמא כישראל מכלל דת"ק סבר סתמא ככותיות שמעת מינה אבל ממילתיה דת"ק ליכא למישמע מידי משום דקשה דיוקא דרישא אדיוקא דסיפא:
עד שיפרשו. גרסי' הפ"א בקמץ שהוא לשון פירוש:

משנה ג

בפי' ר"ע ז"ל מזכר נפקא דכיון דאתרבי מצורע למעיינותיו אתרבי נמי מצורעת לכל מעיינותיה דאיכא דכוותייהו בזכר ע"כ אמר המלקט וב"ש נקבה מזכר לא אתיא דאיכא למפרך מה לזכר שכן טעון פריעה ופרימה ואסור בתשמיש המטה תאמר בנקבה דלא וב"ה וכו'. ואיבעית אימא אמרי לך ב"ש האי לזכר מיבעי ליה לזכר כל שהוא זכר בין גדול בין קטן וב"ה נפקא להו מזאת תורת הזב בין גדול בין קטן:
שהיא מטמאה לח ויבש. והגיה הר' יהוסף ז"ל שהוא מטמא פי' הדם ע"כ. ועיין במ"ש פ"ה דעדיות סי' ד':

משנה ד

קשתה שלשה ימים וכו' בתוך י"א יום. מלת יום מחקה הר' יהוסף ז"ל:
ששפתה מן הצער ולא מן הדם. ואם שפתה מזה ומזה רב חסדא אמר טמאה דהא איכא שופי ר' חנינא אמר טהורה דכיון דשפתה אף מן הדם איגלאי מילתא דדם הקושי מחמת ולד אתא אבל כי שפתה מן הצער ורואה דם איגלאי מילתא דמקמי הכי הואי חזיא נמי בלא קושי ולרב חסדא מתני' דקתני ששפתה מן הצער ולא מן הדם לא מיבעיא קאמר ל"מ דשפתה מזה ומזה דטמאה דפסקו להו לגמרי דהשתא ודאי קמאי לאו מחמתיה דולד אתו דאי מחמתיה כ"ש דמפיש דם השתא בשעת לידה אבל מן הצער ולא מן הדם אימא כי היכא דמדם לא פסקה מקושי נמי לא פסקה והא תונבא בעלמא הוא דנקיט לה פירוש שמחמת שעמומית החולי אינה מרגשת בצערה קמ"ל ופרכינן לר' חנינא ממתני'

דקתני רישא קשתה שלשה ימים בתוך י"א יום ושפתה מע"ל וילדה ה"ז יולדת בזוב ה"ד אילימא כדקתני שלשה בקושי ואחד בשופי ובכולן ראתה למה לי כולי האי בתרי בקושי ואחד בשופי סגי כדקתני לעיל בברייתא דבגמ' אלא לאו ה"ק קשתה שלשה ושפתה מזה ומזה או שקשתה שנים ושפתה מע"ל בשלישי מן הצער ה"ז יולדת בזוב ותיובתא דר' חנינא ומשני אמר לך ר' חנינא לא לעולם כדקתני שלשה בקושי ומקצת שלישי ומקצת רביעי בשופי והא קמ"ל דאע"ג דקשתה בקצת שלישי ולא שפתה לילה ויום כלילי שבת ויומו אלא לילה ושני חצאי יום טמאה ולאפוקי מדחנניא בן אחי ר' יהושע דאמר לעיל בברייתא דבגמ' כל שקשתה בשלישי אפי' שעה אחת בליל כניסת שלישי אפי' כל היום כולו בשופי ושפתה מליל רביעי שעה אחת להשלמת מע"ל אין זו יולדת בזוב דבעי' שופי כל יום שלישי המביאה לידי זיבה ע"כ:

משנה ה

ר"מ אומר אפי' מ' וחמשים יום. ובגמ' דייק מדלא קתני ר"מ אומר אפי' מ' או נ' יום טהורה בכולן ש"מ דלאו לגמרי מטהר לה ר"מ מזוב ומנדות אלא ה"ק ר"מ כמה היא קשוייה שלא תבא להתחייב קרבן ולספירת נקיים מ' או נ' יום ומיהו בימי נדתה נדה בימי זיבתה טהורה פי' בכל מ' יום כי שלמי ימי זוב ומטו ימי נדות טמאה נדה וכי הדר שלמי ז' ימי נדות ומטו ימי זוב טהורה ואפי' בימי זיבה איכא מ"ד בגמ' דאין הולד מטהר אלא ימים הראוין להיות בהן זבה גדולה כגון אם ראתה ג' ימים רצופים טהורים מספירת ז' ימים נקיים ומקרבן אבל לא ראתה אלא יום אחד צריכה לשמור יום כנגד יום דכי כתי' דמה דדרשינן ולא מחמת ולד בזבה גדולה כתי' דכתיב בההוא קרא ימים רבים. ואיכא מ"ד דאפי' ימים הראוין להיות בהן זבה קטנה הולד מטהר מלשמור יום כנגד יום דהתם נמי כתיב כל ימי זוב טומאתה דמיניה נפקא לן זבה קטנה:

ר' יהודה אומר דייה חדשה. תניא ר' יהודה אומר משום ר' טרפון דייה חדשה ויש בדבר להקל ולהחמיר כיצד קשתה שנים בסוף שמיני ואחד בתחלת תשיעי ואפי' בתחלת תשיעי ילדה דס"ל לר' יהודה דיולדת לט' יולדת למקוטעין אפ"ה הרי זו יולדת בזוב הואיל ורוב זיבה בשמיני הואי שאין הולד מטהר שדינן חד יומא בתר תרין יומין והרי היא זבה אבל קשתה יום א' בסוף שמיני ושתים בתחלת תשיעי ואפי' בסוף ט' ילדה אין זו יולדת בזוב דקסבר ר' יהודה שיפורא גריס כלומר החודש של תשיעי שב"ד תוקעין לקדוש החדש גורמת לידת הולד דמכי עייל הוי זמן לידה. והקשו תוס' ז"ל וא"ת היכי מוכח דחדש לבנה גרים דילמא חדש ט' שלאחר ח' חדשים של שלשים יום להריונה גרים ואפי' הוא מתחיל באמצע חודש הלבנה וי"ל דא"כ הל"ל דייה חדש אחרון אבל

חדשה משמע חדש המבורר דהיינו חדש הלבנה ע"כ ועוד דקדקו ג"כ מן הברייתא שכתבתי ע"ש:

ר' יוסי ור"ש אומרים וכו'. גמ' אמר שמואל מאי טעמייהו דרבנן דכתיב וטמאה שבועים כנדתה ולא כזיבתה מכלל דזיבתה טהורה ואיזה זה קושי בימי זיבה דכתיב ביה דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד וכמה שבועים:

משנה ו

כל דמים שהיא רואה טהורים. דכל תוך מלאת הוי דם טהור דילפי' לה מרבוייא דקרא דכתיב תשב על דמי טהרה תשב רבוייא הוא לרבות המקשה בתוך פ' של נקבה שכל דמים וכו':

ור' אליעזר מטמא נדה כו'. לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט דאם ראתה בימי נדה הויא נדה ובגמ' אמר רבא בהא זכנהו ר' אליעזר לרבנן לאו אמריתו דמה דמה מחמת עצמה ולא מחמת ולד הכא נמי וטהרה ממקור דמיה דמיה מחמת עצמה ולא מחמת ולד אימא בימי נדה נדה בימי זיבה טהורה אמר קרא תשב ישיבה אחת לכולן ופי' רש"י ז"ל לר' אליעזר פריך כיון דאית ליה דיו לודי מיהא דבימי זיבה טהורה בקושי שלפניו כגון ראתה בקושי שבעה ימים ראשונים תהא טמאה ואם ראתה יותר יהא הדם טהור ותטבול לאחר שבעה ראשונים של קושי ע"כ ומשני בגמ' דאפי' אם רואה בי"א של ימי זיבה ס"ל דהויא טמאה דאמר קרא תשב ישיבה אחת לכולן או כולן טהורין או כולן טמאים והיינו דקתני סתמא ור' אליעזר מטמא ולא מפליג משמע דאף בימי זיבה מטמאה מרבוייא דקרא כדכתבינן ודיו דקאמ' ר' אליעזר לדבריהם דרבנן קאמר להו כן כתבו תוס' ז"ל לפי פי' רש"י ז"ל אבל הר' מנחם ז"ל מפרש דר' אליעזר לא מטמא אלא בימי נדה כדקאמר דיו ויישב סוגית הגמ' דכתיבנא כפי פירושו ז"ל ע"ש בתוס' ועיין בפי' הרמב"ם ז"ל שכתב ויהיה הבא מן הדין לפי סברת ר' אליעזר שאומר שהיא נדה אם קשתה בתוך י"א יום יחויב שתהא טמאה טומאת נדה אם קשתה בתוך פ' של נקבה כמו שזכר פה ע"כ. ונלע"ד דליכא למפרך הכא ורבנן לית להו דיו כדפריך בגמ' ס"פ שני דב"ק דהכא עיקר ראיית רבנן הוא מרבוייא דתשב כדכתיבנא. ועיין בס' קרבן אהרן פ' כי תזריע סוף פ' שני:

משנה ז

ישבה לה ולא בדקה. אכל נשים קאי ולאו לעיל מהדר רש"י ז"ל. בפי' ר"ע ז"ל בימי נדתה בעי בדיקה פי' דהיינו אחד עשר יום שהם ראוים לימי נדה ה"ר יוסף ז"ל. והפי' שפי' ר"ע ז"ל היא אוקמתא דרב יהודה שפי' דחזקת י"א יום בטהרה לומר שאינה צריכה בהן בדיקה מאחר שלא ראתה בהן עדיין כלל וסיפא אתאן לימי נדה. אבל רב חסדא

אוקי מתני' דקתני כל י"א יום בחזקת טהרה באשה שאין לה וסת וכמו שאכחוב בסמוך בעה"י. ושמואל פי' בחזקת טהרה לומר שאינה קובעת וסת בי"א יום של ימי זיבתה כמו שכתבתי לקמן פ"ט סי' יו"ד וכן פי' הרמב"ם ז"ל:

ר"מ אומר אם היתה וכו'. ובפ' כל היד (נדה דף ט"ז) דייקינן מפני שחרדה מסלקת את הדמים טעמא דאיכא חרדה הא ליכא חרדה והגיע עת וסתה ולא בדקה טמאה אלמא ס"ל לר"מ וסתות דאורייתא פירש"י ז"ל אותה בדיקה שהצריכוה לאשה להבדק בשעת וסתה דבר תורה הלכה למשה מסיני דאורח בזמנו בא ואם בא יום וסתה ולא בדקה מחזקינן לה טמאה ופירשו תוס' ז"ל שם פ"ק דדייק מדקתני מסלקת הדמים משמע הידועים והמבוררים לבוא אלמא וסתות דאורייתא ע"כ (ועיין במ"ש בסוטה פ' היה נוטל סי' ד'). ומוקי רב חסדא מתני' אליבא דר"מ דאמר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואיצטריך לאשמעינן דה"מ בימי נדתה אבל בימי זיבתה בחזקת טהרה קיימא וכולה מתני' ר"מ היא וחסירי מחסרא והכי קתני כל י"א יום בחזקת טהרה ושריא לבעלה ובימי נדה אסורה בד"א באשה שאין לה וסת אבל יש לה וסת מותרת וצריכה בדיקה ישבה לה ולא בדקה וכו' עד ה"ז טהורה אם לא היתה במחבוא והגיע שעת וכו'. ועיין במ"ש לקמן פרק בתרא סי' ב':

פרק ה

משנה א

ואין חייבין עליו קרבן. דכתיב אשה כי תזריע עד שתלד ממקום שמזרעת ור"ש דריש להאי קרא לדרשא שכתבתי לעיל פ' המפלת סוף סי' ד'. ור"ש יליף לרבות יוצא דופן בת"כ ר"פ כי תזריע מקרא דכתיב ואם נקבה תלד ומצי למכתב ואם נקבה וטמאה שבועים. ורבנן דרשי ליה לרבות טומטום ואנדרוגינס דלא תימא זכר ונקבה כתיבי בפרשה עד שיהא זכר ודאי ונקבה ודאית קמ"ל. ור"ש נפקא ליה מדכתיב לבן או לבת בן מכל מקום בת מכ"מ. ורבנן דרשי לבן לחייב על כל בן ובן קרבן אחד לבת לחייב על כל בת ובת קרבן אחד. ור"ש דריש להאי דרשא מזאת תורת היולדת כמו שמפורש בספ"ק דכריתות. ורבנן אע"ג דכתיב זאת איצטריך לבן או לבת סד"א ה"מ בתרי עבורי כגון שילדה וחזרה ונתעברה בתוך ימי טוהר וילדה לאחר שמנים אבל בחד עבורא כגון יהודה וחזקיה אימא בחד קרבן סגי ליה קמ"ל לבן או לבת. א"ר יוחנן ומודה ר"ש ביוצא דופן בקדשים שאינו קדוש קדושת הגוף אלא כשאר קדשים שקדם מומן להקדשן דלא קדשי אלא כעצים ואבנים לדמיהן ויוצאים לחולין להגזז ולהעבד מ"ט גמר לידה לידה

מבכור מה התם פטר רחם אף כאן פטר רחם. ובפ' בתרא דבכורות אמרינן דר' אלעזר בר' יהודה ס"ל כר' שמעון דיוצא דופן ולד מעליא הוא ועדיפא מדר"ש דאפי' בקדשים קאמר דקדוש:

משנה ב

שנזדעזעו. כך צ"ל:

ומיטמאין בכל שהוא. דם נדה וזיבה וקרי:

אפי' בכעין החרדל. מ"מ:

ובפחות מכן. יש גורסין ובפחות מכאן. ובגמ' וגם בפסחים פ' אלו דברים (פסחים דף ס"ז) ר' נתן משום ר' ישמעאל ס"ל דזב ובעל קרי בעו שיעורא כחתימת פי האמה שנאמר או החתים בשרו מזובו ומוכח שם בפסחים דכחתימת פי האמה לא הוי פחות מכגריס כמו שכתבו תוס' ז"ל המוגהים ע"י הרב בצלאל אשכנזי ז"ל ופרכי' בגמ' ורבנן ההוא מיבעי ליה לח מטמא ואינו מטמא יבש שהיבש אינו חוחם דנפיל ור' ישמעאל ההוא מרר בשרו נפקא דרר משמע לח כמו ויורד רירו ורבנן ההוא למניינא הוא דאתא זובו חד רר בשרו תרי את זובו תלת לימד על זב על שלש ראיות שחייב בקרבן ור' ישמעאל נפקא ליה מניינא מדמנה הכתוב שתים וקרא טמא כמו שפי' ר"ע ז"ל בריש זבין:

משנה ג

תנוקת בת יום אחד וכו'. ובגמ' בברייתא מפיק לה מקרא דכתיב גבי נדה ואשה ויו יתירה וכן האי דתנן בת עשרה ימים מטמאה בזיבה מפיק לה מקרא דכתיב גבי זבה ואשה וי"ו יתירה:

תינוק בן יום אחד מטמא בזיבה. דכתיב איש איש והכי מפיק לה ר' יהודה בברייתא אבל ר' ישמעאל בנו של ריב"ב מפיק לה מקרא דכתיב והזב את זובו לזכר ולנקבה לזכר כל שהוא בין גדול בין קטן לנקבה כל שהיא בין גדולה בין קטנה א"כ מה ת"ל איש איש דברה תורה כלשון בני אדם:

בפי' ר"ע ז"ל דאין זכיה לעובר. אמר המלקט ומתני' דלא כר' יוסי דאמר התם ביבמות פ' אלמנה לכהן גדול העובר פוסל ואינו מאכיל ומשום דקתני מחני' תינוק בן יום אחד איצטרכינן לפרושי דפוסל מן התרומה קאי אעבדים דאילו בת כהן שנשאת לישראל ומת ל"מ דתינוק בן יום אחד פוסל את אמו מתרומת בית אביה דהא כתיב וזרע אין לה ושבה אל בית אביה והא יש לה זרע אלא אפי' הניחה מעוברת עובר נמי פסיל דכתיב ושבה אל בית אביה כנעוריה פרט למעוברת כלומר אם דומה לימי נעוריה תשוב ואם לאו לא

תשוב. ועיי' בספ"א דהל' נחלות בהשגות הראב"ד ז"ל גם בתשובות להרמב"ן ז"ל סי' ח' שחלק על הרמב"ם ז"ל ומביא ראיות דתינוק דלא כלו לו חדשיו אינו נוחל ומנחיל:

משנה ד

בת שלש שנים ויום אחד. בר"פ בנות כותים וגם הכא בגמ' מסיק דבת שלש שנים לביאה הלכה למשה מסיני. ומתני' דלא כר"מ דלא בעי יום אחד אלא שלש שנים שלימות כן פי' ר' ינאי ההיא ברייתא דקתני בת שלש שנים מתקדשת בביאה דברי ר"מ אלא דאותיבניה מברייתא אחריתא דקתני ואפי' בת שתי שנים ויום א' מתקדשת בביאה דברי ר"מ והיינו טעמא דיום אחד בשנה שלישית חשיב שנה לר"מ וההיא ברייתא קמייתא דקתני בת שלש שנים דברי ר"מ על כרחך היינו טעמא משום דס"ל להוא תנא אליבא דר"מ דשלשים יום בשנה חשובים שנה ולאו דוקא קתני בת שלש. וכתוב בתוס' פ"ק דר"ה דף י' וחכמים בעו בת שלש שנים ויום א' דמעת לעת בעינן ע"כ. והקשו תוס' ז"ל שם ביבמות ובקדושין ושם בפ"ד מיתות דאמאי איצטרך למיתני תנא וחייבין עליה משום אשת איש דהא קתני סיפא בא עליה א' מכל העריות שבתורה ואשת איש בכלל כדמוכח בפ' בן סורר ומורה ואפי' בהמה וכו' והעלו בשם ה"ר דוד וריב"א ז"ל דנקט וחייבין עליה משום אשת איש ברישא כדי לאשמעינן דסיפא אפי' בהמה דמסיפא גרידא לא הוה שמעינן בהמה דהוה אמרינן גבי בהמה לא חשיב ביאתה ביאה תדע דגבי בן ט' דקתני ואם בא על אחת מכל העריות אפילו הכי קתני בהמה בהדיא ופוסל את הבהמה ונסקלת על ידו וניחא לפירושם דלא קתני גבי קטנה ופוסלת את הבהמה ונסקלת על ידה ע"כ ועיין שם ותוסיף לקח טוב:

פסלה מן הכהונה. מתרומת בית אביה אם היא בת כהן וכל שכן מלהנשא לכהן:

מומתין עליה. ס"א מתים על ידה:

פחות מכאן כנותן וכו'. ירושלמי פ"ק דכתובות גם בפ' הנודר מן המבושל וה"ג התם בדף מ' ע"א בת שלש שנים ויום א' בא עליה ה"ז בסקילה נמלכו ב"ד לעברו ובא עליה אינו בסקילה א"ר אבון אקרא לאלהים עליון לאל גומר עלי בת שלש שנים ויום אחד נמלכו ב"ד לעברו בתולים חוזרים ואם לאו אינם חוזרים ע"כ:

משנה ה

בן ט' שנים ויום אחד וכו'. בר"פ בנות כותים מסיק דבן ט' שנים ויום אחד שראוי להזריע הלכה למשה מסיני:

ומיטמא בנדה. י"ס כנדה בכא"ף וכן משמע קצת מפי' רש"י ז"ל דבפ"ד מיתות שפירש ומיטמא כנדה כבועל נדה ולא כנוגע לטמא משכב תחתון שלו כעליונו של זב אבל פחות מבן ט' אינו אלא כנוגע בנדה לטומאת ערב ע"כ:

משנה ו

בת י"א שנה וכו'. ובגמ' זו דברי רבי אבל ר"ש בן אלעזר אומר דברים האמורים בתינוק בתינוקת אמורים דברים האמורים בתינוקת בתינוק אמורים. ובגמ' מפר' טעמא דרבי דכתיב ויבן ה' אלהים את הצלע מלמד שנתן הקב"ה בינה יתירה באשה יותר מבאיש וטעמא דרשב"א דמתוך שהתינוק מצוי בבית רבו נכנסת בו ערמימות תחלה ואפי' אין לו רב רגיל לצאת ולבא ומתפקח יותר. ובספר הפרפראות ריש פ' מטות בנעוריה אותיות נערה י"ב לומר לך בת י"ב שנים נדריה נבדקין ע"כ:

ובודקים כל שתים עשרה. דמהו דתימא וכו' עד סוף לשון ר"ע ז"ל. אמר המלקט ובגמ' קעביד צריכותא לכולה מתני' דפרכינן כיון דתנא בת אחד עשר שנה ויום א' נדריה נבדקין בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין למה לי ממילא ידענא דמכאן ואילך לא בעי בדיקה ומשני סד"א דהאי דקתני בת י"א שנה בודקים לא אתא רק למעוטי קודם הזמן הזה דלא בדקינן לה דאפי' ידעה קטנה היא קמ"ל דלמעוטי לאחר זמן נמי אתא והדר פריך וכיון דתנא בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין בודקין כל י"ב שנה למה לי הא תנא דמיום א' בשתים עשרה מתחילין לבדוק ואינם קיימין בלא בדיקה עד יום א' בי"ג אלמא כל י"ב הוי זמן בדיקה ומשני סד"א הואיל ואמר מר וכו' כדפי' כבר ר"ע ז"ל והדר פריך וליתני הני תרתי בבי בת י"ב שנה ויום א' נדריה קיימין ובודקין כל כל י"ב. בת י"א שנה ויום א' נדריה נבדקין למה לי ומשני איצטריך סד"א סתמא בי"ב בעיא בדיקה בי"א לא בעיא בדיקה והיכא דחזינן לה דחריפא טפי מבדקא בי"א קמ"ל והדר פריך קודם לזמן הזה ואחר הזמן הזה למה לי ומשני סד"א ה"מ דמקמי הכי מוחזקים קטנים ולאחר זמן מוחזקים גדולים היכא דלא קאמרי אינהו קודם הזמן יודעים אנו ולאחר הזמן אין אנו יודעים אבל היכא דאמרי אינהו נסמוך עלייהו קמ"ל:

אין נדריהם נדר. דקטנים הם ולא סמכינן אמאי דקאמרי אינהו. ומ"מ אין נדריהם נדרים וגם בסיפא נדריהם נדרים וי"ס נדרן נדר לשון יחיד כבסיפא. ובטור יורה דעה סימן רל"ג כתוב שם ובודקים שנת י"ג לזכר ושנת י"ב לנקבה שאפי' בדקן מתחלת השנה ונמצאו שיודעין לשם מי נדרו אם נדרו אח"כ בסוף השנה אינו נדר עד שיבדקום פעם אחרת [הגהה פי' דהכי משמע כי יפליא לנדר וגו':] ע"כ והוא לשון הרמב"ם ז"ל שם ועיין עליו שם ובבית יוסף:

משנה ז

בזו ובזו אמרו. אית דל"ג מלת אמרו:

צמל כל שבגרה ושוב אין לאביה רשות בה. כך מצאתי בקצת נוסחאות:

משנה ח

איזהו סימניה. לדעת ר"ת ז"ל אבוחל קאי כמו שאכתוב בסמוך בס"ד. ומ"מ איזהו סימנה:

משיעלה הקמט. גמרא אמר שמואל לא משיעלה הקמט ממש אלא כדי שתחזור ידיה לאחוריה ונראית כמי שיעלה הקמט תחת הדד:

משיטו הדדים. נ"ל מְשֶׁיִּטוּ גרסי' בנקודת חירק תחת היו"ד:

משישחיר. מ"מ משהשחיר נ"א כשתשחיר: עוד גרסי' בגמ' ת"ר אלו הן סימני בוגרות ר"א בר צדוק אומר כשיתקשקשו הדדים כלומר גדולים הרבה ר' יוחנן בן ברוקה אומר משיכסיף ראש החוטם ופי' הקונטריס ספק דלא אתפרש. ופרכינן משיכסיף אזקונא לה אלא אמר רב משיפציל ראש החוטם ופי' ג"כ כאן רש"י ז"ל משיפציל ספק. ר' יוסי אומר משתקיף העטרה פי' רש"י ז"ל שגדול העוקץ ועבה ומוקף עטרה והיינו שיעורא דא"ר יוסי במתני' שיהא נותן ידו על העוקץ ושוקע ושוהה לחזור ע"כ. רש"א משנתמעך הכף הוא מקום תפוח שלמעלה מאותו מקום של אשה והלכה כדברי כולן להחמיר שאם הביאה אחד מן הסימנים ואפי' הקודם שבכולן ולא הביאה את כולן בוגרת ואינה בוגרת ואם קבל בה אביה קדושין וקדשה היא את עצמה לאחר צריכה גט משניהם דכיון שהביאה א' מן הסימנים הללו יצאה לה במקצת מרשות אביה דאיכא למימר בוגרת הויא ואין כח בקדושי אביה להפקיע קדושין שלה וגם בה אין כח להפקיע קדושי אביה עד שתביא את כולן. וכן היה ר' שמעון בן יוחי אומר שלש סימנים נתנו תכמים באשה מלמטה וכנגדן מלמעלה פגה מלמעלה בידוע שלא הביאה ב' שערות בוחל מלמעלה בידוע שהביאה שתי שערות צמל מלמעלה בידוע שנתמעך הכף. והקשו תוס' ז"ל על פירש"י ז"ל שפי' דאיזהו סימניה קאי אסימני בגרות ור' יוסי דאמר בגמ' משתקיף העטרה היינו נמי דקאמר הכא במתניתין משיתן ידו על העוקץ דאי חד שיעורא הוא למה שינה ר' יוסי לשונו ותו דכל תנאי דגמ' שום אחד מהם אינו מזכיר שיעורא דמתני' ועוד דא"כ בבוחל לא נתן שום סימן ובגמ' קאמר בוחל מלמעלה בידוע שהביאה שתי שערות הא לא שמעינן סימנים דבוחל. לכך פי' ר"ת ז"ל דאיזהו סימניה דקא' אבוחל קאי עכ"ל פי' לפירושו ז"ל דברייתא מיירי בסימני בוגרות דהיינו צמל כדמוכח מרישא דברייתא דקתני אלו הן סימני בגרות ומתני' מיירי מסימני בוחל דהיינו ימי נערות:

משנה ט

בת עשרים שנה שלא הביאה וכו'. ובגמ' דייק עולא מדבכולה פירקין קתני ויום אחד והכא לא קתני ש"מ לא בעי' עשרים שלימות אלא כיון שיצאו משנת עשרים שלשים יום הרי היא כשנת עשרים לכל דבריו ואיכא נמי תנאי דס"ל כותיה דבן עשרים או בת עשרים או למ"ד בני י"ח לא בעי' מיום ליום והרמב"ם ז"ל פי' אם הם בני עשרים שנה פחות שלשים יום הנה נדין בהן כאילו הם בני עשרים שלימות ויהיה סריס או אילונית ע"כ אבל רב ס"ל דאפי' הכא דלא קתני ויום א' בעינן שלימות מיום שנולדו ואיכא תנאי דס"ל כותיה:

יביאו ראיה שהיא וכו'. פי' קרובי האשה ואי גרסי' תביא היינו היא בעצמה ואי גרסי' יביא קאי אבעל שיביא ראיה שזו היא אילונית והוו קדושי טעות אם רוצה לישא אחותה תוס' ז"ל:

בן עשרים שנה וכו'. פ' מי שמת (בבא בתרא דף קנ"ה) ופי' שם רשב"ם ז"ל יביאי ראיה קרובי האלמנה כדי לפוטרה מזה היבם להתירה לשוק בלא חליצה ויבים. והוא סריס לא חולץ ולא מיבם דלא קרינן ביה להקים לאחיו שם וכל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה ע"כ:

והוא סריס. שנראו בו סימני סריס וסימני סריס פירשם ר"ע ז"ל ביבמות פ' הערל. אבל אם לא נראו בו סימני סריס התנן בס"פ האשה רבה אחד שהוא בן ט' שנים ויום א' ואחד שהוא בן עשרים שנה שלא הביא שתי שערות חשובים קטנים:

ובש"א זה וזה בני שמנה עשרה. כך מ"מ:

בש"א זה וזה בן י"ח. בגמ' רבי ס"ל כב"ש ור' יוסי בן כיפר משום ר"א כב"ה ומ"מ תרויהו ס"ל כעולא כדכתבינן:

ר' אליעזר אומר הזכר כדברי ב"ה. אלמא לר' אליעזר סריס חמה לא חליץ וביבמות פ' הערל (יבמות דף פ') פריך עלה דאיפכא שמעינן ליה לר' אליעזר התם דתנן ר' אליעזר אומר לא כי אלא סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו מפני שיש לו רפואה ומשני שמואל דחזר בו ר' אליעזר מהא דהכא דהא בהדיא אמר בבריי' סריס חמה חולץ וחולצין לאשתו שכן במינן מתרפאים באלכסנדריא של מצרים וסמי חדא מקמי תרתי ור"א משני לעולם לא הדר ביה והאי דהכא לאו אחליצה קאי אלא לענין עונשין ואשמעינן דעד עשרים חשבינן ליה קטן אם לא הביא מעשרים ולמעלה סריס גדול וחייב בכל עונשים שבתורה. ומסקינן בס"פ השג יד דבכל שנות בן ובת השנוין בהאי פירקא כולהו מעת לעת שנולדו והיינו אליבא דרב כמו שכתבתי וכל הני שנות בן ובת דהאי פירקא כולהו מדרבנן:

פרק ו

משנה א

אע"פ שאי אפשר. לרבנן קאמר כדפי' ר"ע ז"ל ובגמ' פריך וליתני בא העליון ר"מ אומר לא חולצת ולא מתיבמת וחכ"א או חולצת או מתיבמת ולא ליתני אע"פ שאי אפשר דממילא ידענא דמשום דאי אפשר הוא ומשני אי לא תנא אע"פ שאי אפשר הו"א רוב נשים תחתון אתי ברישא ומיעוט עליון ברישא ור"מ לטעמיה דחייש למיעוטא ורבנן לטעמייהו דלא חיישי למיעוטא וה"מ דלא חיישי רבנן למועוטא בסתמא אבל היכא דבדקן ולא אשכחן אימא מודו ליה רבנן לר"מ דעליון קדים קמ"ל דאי אפשר וודאי אתו ומינתר הוא דנתר. עוד גרסי' בגמ' תניא רשבג"א בנות כרכים תחתון ממהר לבוא מפני שרגילות במרחצאות בנות כפרים עליון ממהר לבא מפני שטוחנות בריחים ופירשו תוס' ז"ל פליג אדרבנן דאמרי בכולהו ממהר לבא התחתון ואדר"מ נמי פליג דהא ר"מ לא מפליג בין כפרים לכרכים ע"כ ור"ש בן אלעזר אומר בנות עשירים צד ימין ממהר לבוא מפני שנישוף בסודר שלהן שהוא תלוי על דד של ימין ובנות עניים צד שמאל ממהר לבא מפני ששואבת מים עליהם ועוד שנושאות אחיהם על גססיהם פי' על צדיהם. עוד בעי בגמ' לכ"ע מיהא בין לר"מ בין לרבנן אתחתון סמכינן וכן ג"כ א"ר אליעזר ב"ר צדוק דכיון שבא תחתון שוב אין משגיחין בעליון מנלן ומשני דאמר קרא איש או אשה כי יעשו מכל חטאת האדם מה איש בסימן תחתון לבד דהא לית ביה עליון אף אשה נמי תחתון ולא עליון:

בסוף פי' ר"ע ז"ל. משום דבעי למיסמך וכו'. אמר המלקט עוד משני בגמ' מהו דתימא מסתבר טעמיה דר"מ דהא מסייעי ליה קראי דשדים נכונו ברישא ושערך צמח בסיפא ודבעשות ממצרים דדיך ברישא למען שדי נעוריך דהיינו שערות שדי לשון השלכה בסיפא קמ"ל דהכי מפרשינן לקראי כיון ששדים נכונו בידוע ששערך צמח וכן נמי כיון שיתא דדיך בידוע שבאו נעוריך:

משנה ב

שהוא מכניס. משקה בגמ' בברייתא איכא פליגתא דתנאי כיצד בודקים לדעת אם כונס משקה. ורבינו עובדיה ז"ל הביא דעת ת"ק ור' יהודה אומר לא כן בודקים אותה דהא קולא היא דאיידי דדחיקי להו לשוליים עיילי מיא לגווייהו אלא כופה פי הקדרה לתוך העריבה קודם שיתן המים ואח"כ נותן המים בעריבה עד שיהא המים צפין על שוליה אם כנסה בידוע שכונס משקה ואם לאו בידוע שמוציא משקה או שופתה על גבי האור אם האור מעמידה בידוע שמוציא משקה לבד הוא ר' יוסי אומר אף לא שופתה ע"ג

האור מפני שהאור מעמיד אפי' נקב גדול אלא שופתה על גבי רמץ חם אם רמץ מעמידה בידוע שמוציא משקה לבד הוא או ג"כ אם יראה שהוא טורד טיף אחר טיף בזה אחר זה בידוע שהוא כונס משקה:

משנה ג

כל המיטמא מדרס וכו'. ובערוך בערך דרס כל מקום שבמשנה טמא מדרס הוא משכב ומושב מטמא אחרים וכל מקום שאומר טמא מת שמיטמא ואינו מטמא אחרים ומנין שכן הוא דתנן כל המיטמא מדרס מיטמא טמא מת ויש שמיטמא טמא מת ואינו מיטמא מדרס ואמרי' עלה לאתויי סאה ותרקב ואלו דברים מיטמאין הן בטומאת מת ואינם מטמאין אחרים כדין טומאת מדרס שהוא משכב ומושב ע"כ ועיין עוד שם יהנה לך יערב לך. ורש"י ז"ל דשבת פ' ר' עקיבא וגם תוס' ז"ל שם ודפ' כיצד הרגל ב"ק דף כ"ה כתבו דמקל וחומר דאיכא התם בברייתא אית לן בכל דוכתא כל המטמא מדרס וכו' והכי תניא התם מפץ במת מנין ודין הוא ומה פכין קטנים שטהורים בזב בכל טומאותיו דכלי חרס אינו מטמא אלא מאוירו ומתוך שפיהן של אלו צר אין יכול להכניס אצבעו לתוכו ולמדרס נמי לא חזו ובהיסט נמי להכי אפקיה רחמנא להיסט כלי חרס בזב בלשון מגע כדכתיב וכל כלי חרס אשר יגע בו הזב למימרא דכל שאינו ראוי ליטמא במגעו אינו מיטמא בהיסטו ואפ"ה מיטמא באהל המת כדכתיב וכל כלי פתוח איזהו כלי שטומאתו קודמת לפתחו הוי אומר זה כלי חרס וכתיב טמא הוא ואפי' פיו צר ראוי הוא להאהיל עליו מפץ שמיטמא בזב דהא ראוי למשכב אינו דין שיטמא במת. ומסיק התם דהאי ק"ו למפץ שמיטמא בשרץ הוא דאמרי' ליה וה"ק ומה פכין קטנים שטהורים בזב טמאים בשרץ מפץ שטמא בזב אינו דין שיהא טמא בשרץ אלא מפץ במת מנין נאמר בגד ועור בשרץ ונאמר בגד ועור במת מה בגד ועור האמור בשרץ מפץ טמא בו אף בגד ועור האמור במת מפץ טמא בו וג"ש מופנה משני צדדין היא כדאיתא התם. ופירש"י ז"ל מטמא טמא מת ראוי לקבל כל הטומאות קאמר והאי דנקט טמא מת משום דומיא דמדרס הזב דאב הטומאה הוא ע"כ:

משנה ד

ויש שכשר לדון דיני ממונות. כגון ממזר ובגמ' פריך תנינא חדא זימנא בפ"ד דסנהדרין הכל כשרין לדון דיני ממונות ואין הכל כשרין לדון דיני נפשות והוינן בה לאתוי מאי ואמר רב יהודה לאתוי ממזר ומשני חדא לאתוי גר וחדא לאתוי ממזר ובגמרא קעביד צריכותא לתרויהו דצריכי דאי אשמעינן גר משום דראוי לבא בקהל אבל ממזר דאין ראוי לבא בקהל אימא לא ואי אשמעי' ממזר משום דקאתי מטפה כשרה אבל גר דקאתי

מטפה פסולה אימא לא צריכא. וכתבו תוס' ז"ל תנינא חדא זימנא תימה מאי קושיא הא כמה כללות תנא במתני' אע"ג דתני להו בדוכתא אחריתי דקתני כל שהוא חייב בפאה חייב במעשר ושמעינן לה ממתני' במס' פאה דקתני לקיטתם כאחת ומכניסו לקיום ובמעשר לא תני ליה וכן כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות שמעי' לה ממתני' דראשית הגז. וכל שיש לו ביעור יש לו שביעית שמעינן נמי ממתני' דשביעית וי"ל דלא פריך אלא אדרב יהודה דאמאי הוצרך למימר לאתוי ממזר הכא והתם ודומה לזה כתבתי בשמם ז"ל בר"פ ר"א דמילה:

כל הכשר לדון. וא"ת והרי אשה דכשרה לדון כדכתיב בדבורה והיא שופטה את ישראל ובשלהי פ"ק דיבמות דרשי' אשר תשים לפניהם השווה הכתוב אשה לאיש לכל דינין שבתורה וכי היכי דהאי קרא מיירי בנידונין מיירי נמי בדיינים כדדרשינן בהמגרש לפניהם ולא לפני עובדי כוכבים ואשה פסולה להעיד כדאמרי' פ' שבועות העדות. וי"ל דה"ק כל איש הכשר לדון כשר להעיד אי נמי נהי דבנדונין הוי אשה בכלל מ"מ בדיינים אין אשה בכלל ודבורה היתה דנה עפ"י הדבור א"נ לא היתה דנה אלא מלמדת להם הדינים. ובירושלמי פוסל אשה לדון אית דילפי מועמדו שני האנשים שני שני מעל פי שנים עדים ואית דילפי מוישארו שני אנשים במחנה ע"כ:

בפי' ר"ע ז"ל. דכי היכי דאשכחן דגמר דין כשר בלילה אמר המלקט דהכי תנן התם בפ"ד דסנהדרין בסתם משנה דיני ממונות דנים ביום וגומרין בלילה וילפי' לה מקרא דכתיב ושפטו את העם בכל עת וסתמא דרבים דהתם עדיף ממתני' דהיא סתמא דיחיד ועוד דקתני לה גבי הלכתא דדיני. ודע דה"נ סומא באחת מעיניו כשר לדון שכתבו הרמב"ם והר"ע ז"ל דדוקא באחת שכן כתב הרמב"ם ז"ל ג"כ בפ' שני דה' סנהדרין ובספי"א דסומא באחת מעיניו כשר לדון דיני ממונות אבל הסומא בשתי עיניו פסול ע"כ. מפני שהוא מפרש דההוא סמיא דמייתי בגמרא דהוה דיין דינא קמיה דר' יוחנן ולא אמר ליה ולא מידי היינו באחת מעיניו וכן פי' הרי"ף ז"ל והוא ז"ל גריס בהדיא ההוא סומא באחת מעיניו ע"ש בפ' אחד דיני ממונות דף רפ"ג:

משנה ה

כל שחייב במעשרות וכו'. ובגמרא דף נ"א מפרש רבא דה"ק כל מין שחייב במעשרות מטמא טומאת אוכלין אע"ג דאיכא מידי שחייב במעשרות ואינו מטמא טומאת אוכלין דהיינו הפרט ולא המין:

משנה ו

כל שחייב בפאה. כל מין שחייב בפאה קתני דחייב במעשר דאי לא תימא הכי התניא המפקיר כרמו והשכים בבוקר ובצרו חייב בפרט ובעוללות ובשכחה ובפאה ופטור מן המעשר דליכא גבי מעשר תעזוב יתירא כדאיתא גבי הני אלא ש"מ כל מין קתני:

משנה ז

כל שחייב בראשית הגז חייב במתנות. בגמרא מוקי רבינא מתני' אליבא דר"ש דאמר טרפה פטורה מראשית הגז דאי לא תימא הכי היכי קתני כל שחייב וכו' הא איכא טרפה דחייבת בראשית הגז ואינה חייבת במתנות. והדר מסקינן דכל מין קתני במתני' כדכתבי' דהיינו מין כבש:

ויש שחייב במתנות וכו'. כגון מין בקר ועז. ועיין במ"ש ר"פ ראשית הגז:

משנה ח

כל שיש לו ביעור וכו'. גמ' כגון עלה הלוף השוטה והדנדנה ופירש"י ז"ל וה"ה לכל הכלים בימות הגשמים מן השדה אלא הא דנקט הני משום דסיפא דמתני' מיתוקמא בעיקרין שלהם ואשמעי' חילוף בין עיקרן לעליהן ע"כ. ופי' עוד רש"י ז"ל כל שיש לו ביעור שהוא מצווה לבערו מן הבית בשביעית כשכלה לחיה מן השדה יש לו שביעית לענין שחייב להפקיר ואסור לעשות סחורה ומלוגמא ואפיקטוזין ע"כ:

משנה ט

כל שיש לו קשקשת וכו'. ובגמ' פריך מכדי אנן אקשקשת סמכינן סנפיר דכתב רחמנא למה לי ומשני אי לא כתב רחמנא סנפיר ה"א מאי קשקשת סנפיר ואתי למישרי אפי' דג טמא כתב רחמנא סנפיר וקשקשת ובעי בגמ' והשתא דכתב רחמנא סנפיר וקשקשת מנלן דקשקשת לבושא הוא ודאי מהאי קרא נפקא דכתי' ושריון קשקשים הוא לבוש וא"כ כיון דמהאי קרא נפקא לן לכתוב רחמנא קשקשת ולא בעי סנפיר דהא ליכא למימר ה"א מאי קשקשת סנפיר ומשני א"ר אבוהו וכן תנא דבי ר' ישמעאל יגדיל תורה ויאדיר:

כל שיש לו קרנים יש לו טלפים. תוס' פ' אלו טרפות (חולין דף נ"ט) פירשו בשם ריב"ם ז"ל דמתני' ר' דוסא היא דאילו לרבנן הא איכא לספוקי דילמא חיה טמאה היא אם אין לה ג"כ טלפים דהיינו פרסות סדוקות ע"כ. ועוד מפרשים התם פי' אחר בדוחק לתרוצי מתני' ככולי עלמא ע"ש. ועוד פירשו שם כל שיש לו קרנים יש לו טלפים וטהור פי' דמסתמא אפי' אין לו אלא קרן אחת הוי טהור דומיא דשור שהקריב אדם הראשון ודומיא דקרש שהיא חיה טהורה ואין לה אלא קרן אחת וכן תחש ג"כ:

משנה י

בפי' ר"ע ז"ל. כגון ציצית ותפילין. אמר המלקט לשון הגמ' לאתויי מצות סתם. ובגמרא פריך ולבני מערבא דמברכי בתר דסליקו תפילייהו לאתויי מאי ומשני לאתויי ריחני דאין טעונים ברכה לאחריהם דהנאה מועטת היא. ופירשו תוס' בשם ר"ת ז"ל ה"ה דה"מ לשנויי לאתויי ציצית דהא אפי' בני מערבא לא מברכי על הציצית כדמסלקי אלא דניחא ליה לתלמודא למינקט ריחני משום דפסיקא דאכל ריחני אין מברכין עליהם ע"כ. ובשבלי הלקט סי' ס"ה שואל על ההלל שאנו אומרים ליל שמורים בסוף ההגדה למה אין אנו מברכין עליו בתחלה וכי יש מי שטעון ברכה לאחריו ולא לפניו ומשני הא אמר ר' יוחנן אין למדין מן הכללות אפי' במקום שנאמר בהן חוץ ע"כ. וספק אצלי אם רש"י ז"ל היה גורס האי בבא דכל הטעון ברכה קודם בבא דכל שיש לו קרנים שבגמרות הדפוס כן תמצא כתוב פירושו על בבא דכל שיש לו קרנים בתר פירושו לתלמוד דשייך על בבא דכל הטעון ברכה:

משנה יא

תינוקת שהביאה שתי שערות חייבת בבל מצות האמורות בתורה וחולצת או מתייבמת. כך היא עיקר הגירסא וכן נראה שגורס ג"כ ר' עובדיה ז"ל:

ר' יהודה אומר וכו'. ת"ק דידיה הוא ר"מ כדמוכח בפ"ק דחולין וכתבתי הברייתא שם סוף הפרק והכא בגמ' מסיים בההיא ברייתא ר' יוסי אומר עד שתקיף העטרה בן שלקות אומר עד שתכלכל ואמר רבי שמעון וכו' עד וכשבאתי אצל ר' עקיבא אמר לי כלכול זה איני יודע מהו בן שלקות איני מכיר עד מתי הבת ממאנת עד שתביא שתי שערות. כלכול לשון גדול רוב שער כמו הריני מכלכל ה"ז נזיר:

עד שירבה השחור. ומ"מ מוגה משירבה השחור. וגמ' א"ר אלעזר מודה ר"י שאם נבעלה לאחר שהביאה שתי שערות שוב אינה יכולה למאן דהך ביאה הוו להו קדושין גמורים דגדולה היא ובידה לקדש עצמו וכי פליג כשלא בעל לאחר שגדלה פליג ואפ"ה לר"מ לא ממאנה דכיון שהגדילה שעה אחת ולא מיחתה שוב אינה יכולה למחות וחלו עליה קדושי קמאי:

בסוף פי' ר"ע ז"ל. שוב אינה יכולה למאן. אמר המלקט מבואר במה שכתבתי שהרי נתקדשה בביאה שהיא דאורייתא:

משנה יב

שתי שערות וכו'. ברמב"ם ר"פ שני דהלכות טומאת צרעת ובפ"ח סי' ה' ו' ס"ל דשיעור המועט שבכולן היינו כדי שיהו ניטלות בזוג:

משנה יג

הרואה כתם ה"ז מקולקלת וכו'. ובגמ' אמר רבא בהא זכנהו ר' חנינא בן אנטייגנוס לרבנן ואמר להו לדידי בשלשה חלוקות אין בשלשה מקומות לא אלא לדידכו אודו לי מיהת דהיכא דחזאי ג' גריסין במקום א' דאמרינן תרי ופלגא מגופה חזיתיה ואידך אגב זוהמא דדם נדות אתאי מאכולת ונתמעכה שם ורבנן ס"ל כיון דאיכא לפלוגי כגריס עוד לכל יומא לא תלינן:

משנה יד

בפי' ר"ע ז"ל אלא ד' לילות לבד שמיני ולילו ע"כ. אמר המלקט כך הוא לשון רש"י ז"ל ג"כ ור"ל שמיני שלם לילה ויום ולילו ר"ל לילה שלאחריו כדמוכח בגמ' וכמו שמבואר בראש פירושו של ר"ע ז"ל:

בפי' ר"ע ז"ל ואם תראה שני ימים אחרים חוץ מזו וכו' כתב הר"ס ז"ל ואין הדין כך ועיין בפי' רש"י ז"ל ע"כ:

סליק פרקא

פרק ז

משנה א

ובשר המת פי' הר"ע ז"ל מה עצם יבש אף בשר יבש. אמר המלקט הכי פשיט לה ר' יוחנן אבל ר"ל פשיט לה מקרא דכתיב לכל טומאתו לכל טומאות הפורשות ממנו ל"ש לח ל"ש יבש ואיכא בינייהו דאפריך אפריכו דלר' יוחנן טהור דדומיא דעצם בעינן ועצם לא מיפרך ולריש לקיש טמא עד דאיקמח אקמוחי ומ"מ אפי' ריש לקיש מודה דדומיא דעצם בעינן ולאפוקי שנים שער וצפורן וכדתנן בפ"ג דאהלות:

אבל הזוב וכו' ובגמ' יליף הזוב מקרא דכתיב זובו טמא הוא וכתיב נמי הזב את זובו מקיש זובו לו מה הוא לא חלקת בין מגעו למשאו לטמא אדם ולטמא בגדים אף זובו כן:

והניע והרוק. מ"מ נ"א והנוע בויי"ו ע"כ. ובגמ' בברייתא קתני כיחו וניעו וכתבו תוס' ז"ל כיחו הוא הבא מכח רב מן החזה. ניעו ע"י נענוע מעט כך פי' ר"ת ז"ל ויש לפרש נמי איפכא ניעו שמנענע כל גופו כיחו בכח מעט ולזה הפירוש הכריח ספר קרבן אהרן בפ' שלישי דפרשת זבין ע"ש ובמתני' לא תנא כיחו דלא חש להאריך:

והרוק בברייתא דמייתי בגמ' מפרש דרוק לא מטמא עד שיגע בו דכתיב וכי ירוק הזב בטהור עד שיגע בטהור ולא ילפינן רוק רוק מיבמה. ובגמ' יליף דמטמא בין במשא בין במגע אדם ובגדים מדכתיב בטהור ולא כתיב וכי ירוק הזב באדם דמרבוייא דבי"ת

שבטהור ילפי' משא מה שביד טהור טמאתי לך דאם רק במה שביד טהור דה"ל טהור נושא את הרוק טמא מגע לטמא בגדים מטהור דהכי דרשי' ליה לקרא טהרה שטהרתי לך במקום אחר דהיינו נבלה דבמגע מטמאה אדם ולא בגדים הכא מטמאה אדם ובגדים. ועיין על סוגיא זו שם בספר קרבן אהרן ותוסיף לקח טוב:

והשרץ יליף לה בגמ' דאינו מטמא יבש דכתיב במותם כעין מותם. ועיין בפ' בהמה המקשה (חולין דף ע"ד:)

שרייתן בפושרים מעת לעת בגמ' בברייתא פלוגתא דר' יהודה בן נקוסה ס"ל דלא בעי' כל מעל"ע מים פושרין אלא תחלתן אע"פ שאין סופן ורשב"ג ס"ל שכל מע"ל בעי' שיהו המים פושרין לחומרא דשמא הדרי בהכי ומטמאים. מ"מ ואם יכול להשרות ולחזור כמות שהיו מטמאין וכו' ע"כ:

משנה ב

השרץ שנמצא במבוי רפ"ק דמכילתין ופי' רש"י ז"ל שם עד שיאמר עליו אדם באותו היום בדקתי ושוב אינו מטמא מאותו היום ולמפרע אבל עד אותו יום הוא מטמא או עד שעת הכבוד אבל טהרות דקודם כבוד טהורים דחזקה ישראל בודקים מבואותיהן בשעת כבודיהן ואי הוה בההיא שעתא הוה משתכח אבל טהרות דלאחר כבוד טמאות מספק שמא לאחר כבוד מיד נפל ע"כ: או עד שעת הכבוד מ"מ וכן בשעת כבוד וכן הגיה הרי"א ז"ל:

או עד שעת הכיבוס ומטמא בין לח וכו' כך צ"ל: ומצאתי וכן בשעת הכבוס וכן הגיה הרי"א ז"ל: ופירש"י ז"ל ומטמאין בין לח בין יבש הכתם או השרץ בין שנמצאו לחים בין שנמצאו יבשים ע"כ: ה"ג ר"ש אומר היבש מטמא למפרע והלח אינו מטמא אלא עד שעה שהוא יכול להיות לח:

משנה ג

הבאין מבין העובדי כוכבים טהורים בגמ' פריך קפסיק ותני אפי' מתדמור אלמא בני תדמור גוים גמורים הם ומשני א"ר יוחנן זאת אומרת מקבלין גרים מתדמור ולא אמרי' ממזרים הם שנתערבו בבנות עשרת השבטים וגוי ועבד הבא על בת ישראל הולד ממזר ופריך והא ר' יוחנן וסביא דאמרי תרויהו אין מקבלין גרים מתדמור וכי תימא זאת ולא ס"ל והא א"ר יוחנן הלכה כסתם משנה ומשני אמוראי נינהו אליבא דר' יוחנן:

מבין ישראל ומבין הכותים ר"מ מטמא אלמא קסבר ר"מ גירי אמת הן ובב"ק שם דף ל"ח פריך עלה מהא דאמרי' בברייתא ר"מ אומר שור של כותי שנגח שור של ישראל בין תם בין מועד משלם נזק שלם כדין שור של עכו"ם ותירץ ר' אבהו קנס הוא שקנס

ר"מ בממונם כדי שלא יטמעו בהן והא דלא קניס גבי הבא על הכותית דיש להם קנס כדתנן אלו נערות וכו' כדי שלא יהא חוטא נשכר ולקונסו לא לתתו לכותית רק לעניים הוי ממון שאין לו תובעין ומצי למידחי להאי עניא ולמימר ליה לעני אחר יהיבנא ליה: **וחכמים מטהרין**. בגמ' פריך ורבנן אי דישראל טהור דמאן טמא ומשני חסורי מחסרא וכו' כדפי' ר"ע ז"ל:

משנה ד

בחדרים מסתמא מדאצנעא התם דם נדות הוא:

משנה ה

נאמנים על ציון קברות וסומכין עליהן ועבדינן טהרות היכא דלא ציינו רש"י ז"ל: בפי' ר"ע ז"ל ואע"ג דציון מדרבנן הוא כיון דכתיבא מיזהר זהירי בהו דכתיב וראה עצם אדם ובנה אצלו ציון ע"כ מועתק מן הגמ'. וקשה לע"ד דהא הני כותאי אינם מאמינים רק בקראי דתורה והאי קרא בספר יחזקאל כתיב:

ולא על בית הפרס. על שם פריסה שהעצמות נפרסין במדרס רגלים או על ידי מחרישה ובשדה שאבד בה קבר לא שייך בה האי טעמא וקרי ליה בפ"ק דמועד קטן בית הפרס וכן בפ' בתרא דאהלות תנן שלשה בית פרסות הן ושמא אגב דקרי בית הפרס לשדה שנחרש בה קבר קרי גם לאבד בית הפרס א"נ לשון בית הפרס ע"ש שפרסות רגלי אדם נמנעות מלילך שם מפני הטומאה תוס' ז"ל. ובגמ' פריך ולא מהימני כותים על בית הפרס ועל הסככות והתניא שדה שאבד בה קבר נאמן כותי לומר אין שם קבר לפי שאיננו מעיד אלא על גופו של קבר דכיון שאמר אין שם קבר ברוח זה על גופו של קבר הוא מעיד וגופו של קבר דאורייתא ובדאורייתא מהימני וכן נמי תניא אילן שהוא מיסך על הארץ נאמן כותי לומר אין תחתיו קבר לפי שאינו מעיד אלא על גופו של קבר אלמא נאמנין על בית הפרס ועל בית הסככות ומוקי ר' יוחנן להההיא ברייתא במהלך על פני כל השדה דכיון דעל פני כולה מהלך ודאי פשיטא ליה דניטלה הטומאה משם ומתני' דקתני דאין נאמן כגון שאינו מהלך על פני כולה שמשייר רוח אחת הלכך אפי' במקום שעבר אינו נאמן משום דאיהו לספיקא לא חייש אפי' לעצמו:

סליק פירקא

פרק ח

משנה א

כנגד בית התורפה טמאה. מתוך סוגית הגמ' משמע אע"ג דלא ארגישא. והגיה ה"ר יהוסף ז"ל בכולי מתני' תרפה ומחק הה"א והוי"ו. ונראה שרוצה לומר דתרף על משקל חדש ובכנוי חדשה ה"נ תרפה בכנוי דנקבה וכן הגיה בכולה מתני' אמנם בית התורפה דבפ"ח דתרומות לא שלח ידו ושם צ"ל דהה' יתירא. גם מלות ועל הצדדין מכאן ומכאן מחקם וכתב לא מצאתי זה בכל הספרים ע"כ:

ועל ראש גודלה דבהדי דפסעה מתרמי גודל שברגלה וכו'. הא לאו הכי לא אמרי' זימנין דנגע גודלה בעקבה דלא מחזקינן טומאה ממקום למקום. ובגמ' פריך והתניא נמצאת על קשרי אצבעותיה היינו גב היד וגב היד אפי' בשעת בדיקה לא נגע אלא לאו משום דאמרינן בדקה בחדא ידא ונגעה באידך ידא ומשני שאני ידא דכולה עבידא דנגעה:

כל מקום שנמצא בו דם וכו' כך מ"מ:

וכן בפלייון גרסי' אכן בערוך נראה דגריס פליוס בסמך:

משנה ב

ותולה בכל דבר וכו'. ובגמ' תנינא להא דת"ר מעשה ותלה ר"מ בקילור ורבי תלה בשרף שקמה:

נתעסקה בבתולים שם ביד מצאתי מוגה נתעסקה בדמים וניחא לע"ד דבהכי אתי שפיר טפי מאי דגרסי' בגמ' או שישבה בצד וכו' ובגמ' פריך ישבה אין לא ישבה לא ולא אמרי' דילמא ישבה ולאו אדעתה תנינא להא דת"ר עברה בשוק של טייחין ספק ניתו עליה ספק לא ניתו תולה ספק עברה ספק לא עברה טמאה:

עד כגריס של פול כתבו המפרשים ז"ל דכיון שלא הזכירו פול של מקום פלוני ולא פול הבינוני אלא כגריס של פול סתם הלכך משערין בכל פול שיזדמן לנו ואפילו הוא גדול מגריס הקלקי שהרי אמרו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מגריס של כתמים להקל ע"כ:

תולה בפשפש עד כתם גדול דשיעור תורמוס אמר רשב"ג לדברי אין קץ ולדברי חברי אין סוף לדברי אין קץ שאיני נותן שיעור ואם לא הרגה אפילו כחרדל טמאה והרי אין לך כל מטה ומטה אפי' של איש שאין בה כמה טפים דם של מאכולת לדברי חברי אין סוף שהן מקילין יותר מדחי דאפילו לא הרגה תולה ואין נותנים שיעור אלא אפי' יותר מכסלע תולה אבל נראין דברי ר' חנינא בן אנטיגנוס מדברי ומדבריהם שהוא אומר עד כמה הוא תולה עד כגריס ואפי' לא הרגה ויותר מכגריס לא ואפי' הרגה ולדבריו

יש לטמא כגריס ועוד ולטהר פחות מכגריס וכדבריו אנו מורים: הכי איתא בגמ' סוגית ההלכה עם פירש"י ז"ל: וצ"ע בפי' הרמב"ם ז"ל וז"ל ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר אע"פ שלא הרגה ונמצאת כגריס של פול או פחות ממנה תולה במאכולת ונאמר שלפעמים בעת שבתה או התהפכה מצד אל צד הרגה בפרעושים ובכנים וכיוצא בהן ומהם הוא זה הכתם והוא הפך הדבר הקודם אשר אמר הרגה מאכולת ה"ז תולה בה ואם לא הרגה אינה תולה ר' חנינא אומר שאם הרגה הנה היא תיחס אליהם זה הדם ואפי' היה בתכלית הגודל ובתנאי שיהיה אפשר שבזה דם בעלי החיים אשר הרגה כשירשום זה השיעור הנמצא כגון אם הוא דם הרבה שיהיה שיעור של פשפוש וכיוצא בהן תולה בפשפש או בכיוצא בו ע"כ. אבל שם ביד לא כתב כן. וז"ל מהר"י קארו ז"ל שם והרשב"א ז"ל כתב דע"כ לא פליג ר"ח בן אנטיגנוס עלייהו דרבנן אלא בסתם המקומות שאין ידוע שהרמש הזה מצוי אבל במקומות שידוע שהוא מצוי אפי' ר"ח בן אנטיגנוס מודה שתולה עד כתורמוס וכן פסק בחבורו והרמב"ן ז"ל ורבינו לא הזכירו זה ואפשר שהן סבורין דבכל גוונא פליגי ע"כ:

ותולה בבנה שדם מכתן דומה לדם נדות. והרשב"א ז"ל פי' ותולה בבנה או בבעלה כלומר אם נתעסקו בכתמים ה"ז תולה בהם לפי שהם רגילין ליגע בה ובבגדיה לפיכך מן הסתם תולה בהם וגבי אם יש בה מכה והיא יכולה להגלע ולהוציא דם תולה בה כתם וה"ה למכת בנה ובעלה וכן כתבו הרמב"ם ז"ל וסמ"ג וספר התרומה

[בית יוסף שם סי' ק"ן]. ואיתא נמי להאי בבא שם פ' כל היד (נדה דף י"ט:) ועיין במ"ש שם סוף הפרק:

בפי' ר"ע ז"ל ור' חנינא פליג את"ק. אמר המלקט ת"ק היינו רשב"ג אבל חכמים פליגי עליה דרשב"ג בברייתא וסברי אינהו בין הרגה בין לא הרגה לעולם תולה ואפי' ביותר מכסלע:

משנה ג

שלא אמרו חכמים בדבר וכו'. בגמרא פריך והתניא שלא אמרו חכמים את הדבר להקל אלא להחמיר ופשיט לה רבינא לא להקל על דברי תורה אלא להחמיר על ד"ת וכתמים עצמן דרבנן פי' רש"י ז"ל האי דגזור רבנן בכתמים להחמיר על דברי תורה שלא להקל בנדה גמורה ומיהו כתמים עצמן דרבנן ואזלינן בהו לקולא בכל מידי ע"כ ועיין במ"ש פי"ט דכלים סי' ב':

בבשרה דם ולא כתם מלת דם מחקה ה"ר יהוסף ז"ל. וכתוב שם בב"י בשם הרשב"א ז"ל בספר תורת הבית שער ד' דמדלא הצריכה להביא הכתם לפניו ולגלע המכה ולהוציא

דם אלמא תולין מן הסתם ואינה צריכה להקיף הכתם לדבר שהיא תולה בו אלא תולין מן הסתם עד שתדע שזה שחור וזה אדום ע"כ:

משנה ד

דברי ר' אלעזר ב"ר צדוק. בגמ' בעינן מי פליגי רבנן עליה דר' אלעזר ב"ר צדוק או לא ומסיק ת"ש דאמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר"א בר צדוק הלכה מכלל דפליגי ש"מ וס"ל לרבנן דאפי' משוך טהור עד שיהא כגריס. אבל לשון הרמב"ם ז"ל בפירוש המשנה ות"ק אומר ואולי הוטף על העד טפה לבד ע"כ. משמע דפלוגתא הוא בדם עגול דלר' אלעזר ב"ר צדוק טהור ולרבנן טמא. עוד מפרש בגמ' דלר' אלעזר ב"ר צדוק דאמר משוך מגיפה קאתי ובמשיכה תליא מילתא אפי' שאין הטפה אלא כל שהוא ואפי' בכחרדל טמא. ודוקא בעד שבודקת בו דודאי מגופה אתא אבל בסתם שעל חלוקה מודה דכגריס ועוד בעינן. וז"ל הרא"ש ז"ל ומשוך טמא אפי' כל דהו שהיא דם קנוח עגול טהור עד שיהא בו כגריס ועוד ובכתם מודה ר"א ב" צדוק דאף במשוך בעינן כגריס ועוד ע"כ:
סליק פרקא

פרק ט

משנה א

אם עומדת טמאה. ומה שפי' ר"ע ז"ל כולו פי' רש"י ז"ל והקשו עליו תוס' ז"ל על מה שפי' דעומדת אי אפשר לה לזנק א"כ אמאי נקט כלל עומדת לא ליתני אלא יושבת וליפלוג בין מזנקת לשותתת ויש ליישב פיי' הקונט' דנקט עומדת משום דפסיקא ליה דלעולם שותתת א"נ משום ר' יוסי נקט לה דאפי' בעומדת שאין רחמה נפתח מטהר ועוד י"ל דעומדת שפיר אפשר לה לזנק והמקשה שהקשה מ"ש עומדת דאמרינן מי רגלים הדור למקור ואייתי דם יושבת נמי נימא מי רגלים הדור למקור ואייתי דם הוה סבר דמתניתין מיירי בכל ענין בין בשתיתה בין בזנוק ולהכי פריך מ"ש עומדת דטמאה משום חדא ריעותא דאין רחמה נפתח אע"ג דמזנקת יושבת נמי תהא טמאה היכא דשותתת ומשני דכולה איירי דוקא במזנקת והא דלא מפליג ביושבת גופה וליתני דטמאה בשותתת משום דבעי לאשמעינן דעומדת טמאה היא ואפי' מזנקת ועוד י"ל דהמקשה סבר דאיירי מתני' בשותתת דבמזנקת אפילו עומדת טהורה דליכא למימר הדור הואיל ומזנקת ולהכי פריך יושבת נמי כיון דשותתת ואיכא חדא לריעותא ומשני דאיירי במזנקת ואפ"ה טמאה דאיכא למימר הדור וכו' ובעי תרתי לטיבותא ופרכי' דילמא בתר דתמו מיא אתאי דם פי' אפי' במזנקת דילמא בתר שהניחה מלזנק ושותתת הדור למקור ואייתו אבל על פי'

הקונט' שפי' דלאחר שכלו מי רגליה אתא דם כי אורחה קשה דא"כ בשעה שמזנקת נמי לפרוך דילמא בא דם כדרכו כשאר אשה שהיא רואה אלא ודאי פשיטא מדלא חזאי קודם עשיית צרכיה או אח"כ א"כ הדם לאו ממילא אתי אלא מי רגלים שחזרו למקור ואייתו דם ושמא בשעת זנוק אי אפשר לדם לבוא כדרכו שמחמת הזנוק נסתם המעין של דם עכ"ל ז"ל. ובגמ' תניא יושבת תולה עומדת אינה תולה דברי ר"מ ר' יוסי אומר בין כך ובין כך תולה ואפי' בתרתי לקולא מטמא ר"ש כמו שנכתוב בסמוך בס"ד. ובטור יורה דעה סי' קצ"א ומ"ש בתשובה שהביא שם להרב רבינו נסים ז"ל דר"ת ז"ל פי' דכי טיהר דוקא לטהרות טיהר אבל לבעלה מודה לר"מ:

משנה ב

ור' יוסי מטהר. בגמ' א"ר יוחנן דבהא אפילו ר"מ מודה משום דספק ספיקא הוא והאי דלא תני ר"מ ור' יוסי מטהרין איידי דסליק מר' יוסי פתח בדר' יוסי ובברייתא מוכח הכי:
שחזקת דמים מן האשה. וכיון דאר"ש חזקת דמים מן האשה ל"ש עומדים ל"ש יושבין פי' דאפילו שניהם יושבין דאיכא תרתי לקולא יושבת ואיש בהדה מטמא ר"ש:

משנה ג

השאילה וכו'. וכתוב שם בבית יוסף שכתב הרשב"א בשם הראב"ד ז"ל דהא דתנן נמצא דם בחלוקה או מטה או ספסל כולם טמאות אם נתעסקה אחת בכתמים כולם טהורות שכולן תולות בה והיא תולה בכתמיה ע"כ וכתבו הרב המגיד שם בפ"ט ופשיט הוא:
ר"ע ז"ל פי' לנכרית שהיא גדולה וידענו בה שכבר ראתה דומיא דנדה אמר המלקט ודלא כר"מ דאמר ראויה לראות אע"פ שאינה רואה עוד בפי' ר"ע ו"ל וכן אם ישבה ע"ג כלי חרס וכו' אמר המלקט ולא גזרינן גבו אטו תוכו:
בסוף פי' ר"ע ז"ל והלכה כר' נחמיה אמר המלקט שחכמים מודים לו ור' יעקב בלבד הוא דפליג עליה אבל איכא תנא דס"ל דרבים פליגי עליה:
ישב על ספסל של אבן שבמרחץ ר' נחמיה וכו' כך מ"מ:

משנה ד

שלש נשים שהיו ישנות וכו'. והגיה הר' יהוסף ז"ל בדקה אחת מהן ומצאה טמא היא טמאה ושתים טהורות ע"כ. ובגמ' ואמר רב הא דתנן היא טמאה ושתיהן טהורות כיון שבדקה עצמה ומצאה טמאה ובתנאי שבדקה עצמה כשיעור וסת של מציאתה כלומר מיד ברדתה מן המטה הלכך מחזקינן האי דם בדידה וכולן טהורות:
ותולות זו בזו אריש קאי דקתני כולם טמאות:

משנה ה

כולן טמאות. אית דגרסי שלשתן טמאות וכתב הרא"ש ז"ל הא דטמאות כולן ברישא ובסיפא מיהא נמי היא והסמוכה לה כתב הראב"ד ז"ל דדוקא ישנות שמתוך שינה הן דוחקות זו את זו וחוששים שמא דחקה אחת ונכנסה למקום חברתה אבל אם הם נעורות במטה אין לחוש להשמטה שאפשר לכל אחת מהן שתדע את מקומה ואם אומרת ברי לי שלא באתי למקום מציאת דם טהורה ע"כ:

אימתי בזמן שעברו. אית דגרסי שעלו וכו' אבל אם עלו וכו'. וי"ס א"ר יהודה אימתי בזמן וכו' עליה משמע דגרסי' כלומר ע"ג החיצונה וכן משמע מן המפרשים ומלשון הטור שהועתק שם סי' ק"ץ בס' שלחן ערוך. לשון מורגל בפי הפוסקים תמצאנו בטור ח"מ בה"ש סי' קס"ט ובס"ס שפ"ט ושם בש"ע ג"כ תמצאנו ובספר הלבוש פעמים בסי' קס"ט וס"ס שפ"ט וגם בפ' ששי דב"ב סי' ו' בלשון רשב"ם כמו שהעתקתי שם אבל וכו' ע"כ הג"ה: אבל שם ביד פ"ט משמע קצת ממגיד משנה דגרסי' עליה הלמד בחירק והיוד בפתח וז"ל בקיצור דכיון שכתב רבינו למטה דכשעלו דרך מרגלות המטה כשנמצא תחת אחת מאותם החיצונות ממילא דדין זה הוא או בשעלו דרך עלייה או בדרך שיש לחוש בכל מקום שנמצא הדם לכל אחת מהם ע"כ אמנם אין הכרח ולא שום ראיה ממה שתמצא בקצת מקומות כתובה מלה זו עלייה בשני יודין והיה נראה נכון דגרסי' עלייה הלמ"ד קמוצה דלגירס' עליה הלמ"ד בסגול וההא בפתח קשה קצת לשון שלשתן דקתני דהרי אינם אלא שתים ע"ג החיצונה. ואעפ"כ לא גרסי' רק עליה וכדכתיבנא שגם בס' הלבוש שם סעיף ?נ' אבל אם עלו כולן דרך החיצונה כולן טמאות. וכן תמצא לשון זה בגמ' פ"ק דשבת ריש דף ט' אע"פ שהעביר דרך עליו חייב ופירש"י ז"ל דרך עליו שהגביהו למעלה מעשרה ע"כ. וכן שם בשם הירושלמי רפ"ק ר' יוסי אומר אם העבירו דרך עליה חייב ואם לאו פטור ע"כ. אחר זמן רב ראיתי שגם הר' יהוסף ז"ל הגיה ונקד עליה העין בקמץ והלמ"ד בסגול וכדכתיבנא:

למה הדבר דומה. בגמ' בעי למה ליה למיתני למה הדבר דומה ומשני ה"ק להו ר"מ לרבנן מ"ש בדם דלא פלגיתו עלי ומ"ש בגל דפלגיתו עלי אבל רבנן סברי בשלמא בגל אימור עורב וכו' כדפי' ר"ע ז"ל:

לגל טמא שנתערב בשני גלים. כך מצאתי מוגה:

עד שיודע לך טומאה היכן היא. ס"א טהרתו היכן היא. ונ"א עד שתודע לו טומאתו ונמחקו מלות היכן היא ובכולה מתני' מצאתי מוגה כלשון הזה בדקה אחת מהן ונמצאת טהור היא טהורה ושתים טמאות שתים ומצאו טהור הן טהורות והשלישית טמאה

שלשתן ומצאו טהור כולן טמאות למה הדבר דומה לגל טמא שנתערב בין שני גלין טהורים ובדקו אחד מהן ומצאו טהור הוא טהור ושנים טמאים שנים ומצאו טהור הם טהורים והשלישי טמא שלשתן ומצאו טהור כולם טמאים דברי ר"מ שהיה ר"מ אומר וכו': וי"ס בדקה אחת מהן ומצאה טהורה וכו' ול"ג ונמצאת וכן הגיה הר' יהוסף ז"ל:
וחכמים אומרים בודק וכו'. ק"ק לע"ד דכיון דחכמים באו להקל הל"ל כיון שבדק עד הסלע או עד הבתולה טהור ושמא רוצים לומר שאע"פ שבדק פעם אחת עד הסלע או עד הבתולה יחזור ויבדוק שנית שמא לא דקדק יפה בתחלה וטהור וז"ל הרמב"ם ז"ל וחכמים ס"ל כי בשלש נשים בידוע בהכרח כי אחת היא רואה הכתם אלא שאין אנו יודעים מי היא אבל בגלים האלו יתכן שהטומאה אינה שם ואבדה שאכלתה חיה או שטפוה המים על כן כשיחפור עד שיגיע קרקע בתולה או עד שיגיע לסלע הותרו המקומות כולם אשר נתחפשו החפוש הזה ע"כ:

משנה ו

שבעה סמנים וכו'. ופי' רש"י ז"ל שם שבעה סממנים כל דבר המועיל לחברו קרי ליה סם לגביה ואין סם לשון בושם ולא לשון מרפא אלא לשון דבר הצריך לתקון חברו. וכתבו שם תוס' ז"ל מעבירין על הכתם פי' הקונט' לבודקם אם דם נדה הוא ור"ת ז"ל מפ' דאפי' דם נדה ודאי אע"ג דמטמא לח ויבש כיון דאינו עובר ע"י ז' סמנים בטל וטהור דתני ר' חייא דם נדה ודאי מעביר עליו ז' סממנים ומבטלו ע"כ והכא מבמכילתין משמע דהדר ביה רש"י ז"ל. ודייק הכא בגמ' ממילתיה דר' חייא דבקפידא תליא מילתא דכיון שהעביר עליו ז' סמנים אפי' לא עבר הרי הוא בטל וטהור הואיל ואין אדם מקפיד עליו אחר העברת הסמנים מדאזיל ליה חזותא ומש"ה נמי אם העביר עליו ז' סמנים ולא עבר ושנאן ועבר טהרותיו טהורות דאם איתא דדם הוה בהעברה קמייתא הוה עבר ודוקא טהרות שנעשו בין העברה ראשונה לשנייה אבל טהרות שנעשו אחר העברה שנייה טמאות שהרי הקפיד עליו לספק דם כיון שחזר והעבירן ועבר ע"י העברה שנייה כדרך דם לעבור ע"י שבעה סמנים. וכתבו תוס' ז"ל דלהכי נקט תלמודא מלת ועבר שאין צורך בה לאשמעינן דאז קפידתו קפידא הואיל והועילה מחשבתו שעבר ומש"ה נמי קתני במתני' דכי לא עבר טהור ואע"ג דהקפיד ע"כ. עוד הקשו תוס' ז"ל וא"ת כיון דבקפידא תליא מילתא א"כ מה צורך בהעברת סמנים כיון דמבטל בלבו סגי וי"ל דבטלה דעתו אצל כל אדם אם יבטלנו בלא ז' סמנים ע"כ:

ונתר תנא נתר אלכסנדרית ולא נתר אנטפטרית. ובטור י"ד סי' ק"ץ. וכתב שם בית יוסף וקצת משמות ז' סמנים הללו לא נתברר לנו עכשיו מה הן הלכך לדידן נפל ענין העברת ז' סמנים בבורא ע"כ ועיין במ"ש מענין נתר ר"פ שני דכלים:

משנה ז

מי גריסין לעיסת גריסין מתני' דלא כר' יהודה דתניא ר' יהודה אומר מי גריסין רותח ועובר שיתן לתוכו מלח פי' וקודם שיתן לתוכו מלח שהמלח מעביר כח הגריסין:

חלוקת נפש. כתב בערוך פי' חלוקת נפש שלא טעמה מאכל מבערב זה פי' ר"ח ורבינו גרשום ז"ל פי' גריסין שבור כגון גרש כרמל ומתרגמינן פירוכן. לעיסת כמו לא ילעוס אדם חטין. של פול חלוקת נפש כלומר מלעיסת אותו פול שנתבשל כ"כ שמאליו הוא נחלק לשנים והאי נפש כמו מנפשו מעצמו. ועוד אמר לן חלוקת נפש שמתחלק מעצמו בתוך קליפתו דהיינו נפש שלו כמו נפש שע"ג קבר ואמר לן משום רב האיי גאון תרי טעמי עוקת נפש כלומר שכ"כ הוא נלעס שכבר עומד ליבלע בתוך עוקת הגרון דהיינו נפש פי' אחר חלוקת נפש שכ"כ נלעס יפה שכבר נחלק מן השנים ועומד ליכנס בנפש בגרון עכ"ל ז"ל. וז"ל בערך לעס לעיסת גריסין של פול על עוקת נפש פי' כשילעוס אדם גריסין יפה יפה ולא נשאר בהן כלום אלא הן בעוקת נפשו פי' כשילעוס בהכנסת בית הבליעה שדומה לעיקה של בית הבד ולעוקת המים של מערה מים של אותן גריסין יפים להוציא הכתם ע"כ:

ומי רגלים שהחמיצו. פי' מי רגלים שאמרנו היינו כשהחמיצו וי"ס דגרסי מי רגלים מי רגלים שהחמיצו מ"מ:

ומי רגלים א"ר יוחנן כל שיעורי חכמים בכתמים צריך שיעור לשיעורן דילד או דזקן דאיש או דאשה מכוסין או מגולין בימות החמה או בימות הגשמים ופירש"י ז"ל דזקן מעלי טפי מכוסין מעלי טפי בימות החמה מעלי טפי ע"כ וכתבו תוס' ז"ל בשבת פ' ר' עקיב' דף צ' דמשלשה ימים עד מ' יום הוא דמעבירין אבל תוך ג' או לאחר מ' יום אין מעבירין וכתב מיי' שם סי' ה': ומ"מ. וצריך לכסכס שלשה פעמים לכל דבר ודבר העבירן שלא כסדרן או שהעביר שבעתן כאחת לא עשה כלום. והיא הגהת הר' יהוסף ז"ל:

משנה ח

ואלו הן הוסתות וכו'. כצ"ל:

מפהקת. פי' ר"ח וכן בערוך כאדם שמוציא קול דרך הגרון וכתב הרא"ש ז"ל שכל הפירושים דברי אלהים חיים דכל חוש שנוי הגוף כיון שהוחזקה בו הוא סימן להתעוררות עקירת הדם ע"כ:

וכל שקבעה לה שלשה פעמים ה"ז וסת. והר' יהוסף ז"ל הגיה וכל שתקבע לה שלשה פעמים וכו'. ובגמ' אמר שמואל לוסתות דיומי משקבעתן שני פעמים הוי וסת לוסתות דגופא כגון הני דמתני' משקבעתן פעם אחת הוי וסת ולמה שלא מנו חכמים כגון אכלה שום וראתה אכלה בצלים וראתה כססה פלפלין וראתה צריך לקביעתם שלשה פעמים. וכעין צמרמורית מ"מ ביו"ד אחר הרי"ש:

משנה ט

היתה למודה להיות רואה בתחלת הוסתות. בוסתות שבגופה קאמ'. ומ"מ לימודת ביו"ד אחר הלמ"ד ובתי"ו בסוף התיבה בכולה מתני'. גם מ"מ וסת לשון יחיד בכולה מתני' עד ממילתא דר' יוסי. גם מ"מ אינו אסור אלא עד שתנץ החמה:

בפי' ר"ע ז"ל צריך למחוק סימן היו"ד ואין לכותבו רק קודם הדבור המתחיל ואינה מוטהרת:

עוד בפירושו ז"ל מקמי דלימטי תחלת יממא אבל אי מטא תחלת יממא קאמר ר' יהודה בברייתא כל הלילה שלה פי' שלאחר יום עונת וסתה אבל כל אותו היום אסור דהוא עונתה. וכתוב שם בב"י בשם רשב"א ז"ל דמדאפליגו ר' יוסי ור' יהודה בימים ושעות וסתות ושבקי וסתות דגופה דסלקי מינייהו אלמא וסתות פשוטים דגופה דכ"ע שעות הוסת בלחוד הוי הוסת אבל אחר השעות אין וסת ואינה חוששת לו ע"כ. ועיין ג"כ שם בב"י סימן קפ"ד:

אלא עם הנץ החמה ס"א אלא עד שתנץ החמה:

משנה י

היתה למודה להיות רואה ליום ט"ו לטבילתה כמו שאכתוב בס"ד. ואיתא בתוס' פ' שור שנגח ד' וה' (בבא קמא דף ל"ז.) וכתב שם הרא"ש ז"ל דצריך לחלק בין סרוגין דשורים לסרוגין דימי' דהכא בעינן שישלש בדילוג פי' שאין הראשון של ט"ו מן המנין ואילו גבי נגיחת שורים כשראה שור ונגחו וראה שור ולא נגחו וראה שור ונגחו וראה שור ולא נגחו וחזר וראה שור ונגחו וראה שור ולא נגחו נעשה מועד לסירוגין וקי"ל דהראשונה מן המנין וכ"כ שם נימוקי יוסף בשמו בדף כ'. ואיתא בגמ' ס"פ בנות כותים ופי' שם רש"י ז"ל ושנתה לה וסת ליום עשרים פעם אחת:

זה וזה אסורין אין צריך לומר ט"ו שעבר שאסור שהרי כל היום המתינה שמא תראה וקיימא לן דחייב אדם לפרוש מאשתו סמוך לוסתה ואין צריך לומר יום עשרים שראתה בו שהרי נדה היא אלא ה"ק כשיחזור ויגיע ט"ו אסורה לשמש שהרי יום וסתה הוא ועדיין לא דלגחו אלא פעם אחת ואין וסת נעקר בפחות משלשה פעמים וכשיגיע יום עשרים

לראיה של עשרים אסורה לשמש שמא תקבע וסת מעשרים לעשרים שהרי שנתה פעם אחת ליום עשרים וכן פעמים ליום עשרים זה וזה אסורין יום ט"ו ויום עשרים הבא אבל שלש פעמים ליום עשרים הותר יום ט"ו ונאסר יום עשרים ע"כ: ואמר רב יהודה אמר שמואל התם (פ' בנות כותים דף ל"ט) לא שנו דמיום ט"ו הוי וסת קבוע דליבעי תלתא זימני למיעקריה אלא שהיתה רגילה לראות יום ט"ו לטבילתה שטובלת לסוף ז' ימי נדה ורואה ליום ט"ו שהוא יום כ"ב לראייתה דכבר שלמו ימי זוב לסוף י"א והרי ד' ימים שהגיעו ימים שראויה להיות בהן נדה אבל ט"ו לראייתה ושנתה ליום עשרים לטבילתה שהיא כ"ז לראייתה דבימי זיבתה קאי לא קבעה דס"ל לשמואל דאין אשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה ולא בעיא תלתא זימני למעקריה ובחדא זימנא הוא דעקור לה ואם ישבה ולא בדקה טהורה והכא אמר רב פפא לא שנו שאין אשה קובעת וסת בפחות מתלתא זימני אלא למיקבע וסת דתיהוי דיה שעתה ולא יעקר בפחות מתלתא זימני אבל למיחש בחדא זימנא חיישא לה שאם ראתה ביום ט"ו פעם אחת חוששת לט"ו הבא ולא תשמש ופרכי' מאי קמ"ל תנינא היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושנתה ליום עשרים זה וזה אסורין ומשני אי ממתני' ה"א ה"מ היכא דקאים לה אותו יום ששנתה בו בתוך ימים שראויה להיות בהן נדה כי מתני' שהיא למודה להיות רואה ביום ט"ו לטבילתה שהוא כ"ב לראייתה וכדאוקימנא התם בבנות כותים ישנתה ליום עשרים לטבילתה שהן כ"ז לראייתה דכי הדר מטי יום ט"ו לטבילתה קיימא לה בימים הראויים לנדה שהרי שלמו לאחר טבילה י"א שבין נדה לנדה ונכנסה ד' ימים בימים הראויין לנדות אבל היכא דקאי בתוך ימי זיבתה כגון שהיתה למודה להיות רואה ליום ט"ו לטבילתה והקדימה וראתה בתוך ימי הזוב כגון ליום עשירי לטבילה אימא לא תיחוש לה פי' דכי מטיא טבילה אחריתי ותטבול ויגיע יום עשירי לא תאסר לשמש דהא קיימא לן כל י"א יום בחזקת טהרה שאינה מוחזקת רואה דלכך משום חדא זימנא לא תיחוש לה דאקראי בעלמא הוא קמ"ל:

ושנתה להיות רואה ליום עשרים זה וזה אסורין. ואפי' היכא דקיימא בתוך ימי זיבתה נמי אמרינן בגמרא דחיישא לה וכדכתבינן:

שנתה פעמים ליום עשרים זה וזה אסורים שנתה שלשה פעמים וכו'. גמ' אמר שמואל זו דברי רבן גמליאל בר רבי שאמר משום רשב"ג וס"ל נמי כוותיה דלא הויא חזקה בציר מתלת זימני כדשמעינן ליה בכל דוכתא דקאמר לשלישי תנשא לרביעי לא תנשא אבל חכמים אומרים ראתה אינה צריכה לא לשנות ולא לשלש פי' לשנות בוסתות דגופא דמשקבעתן פעם אחת הוי וסת ולא לשלש בוסתות דיומא:

משנה יא

ויש גפן שיינה ממועט. כך צ"ל:
הרי זו דורקטי. כך מ"מ:
סליק פרקא

פרק י

משנה א

תינוקת שלא הגיע זמנה וכו'. בפ"ק דמכילתין דף י"א. וגרסינן אמר רב גידל אמר שמואל לא שנו דעד שתחיה המכה אלא שלא פסקה מחמת תשמיש פי' דכל זמן ששמשה ראתה ואפילו חזרה וראתה ביום שלא מחמת תשמיש מחזקינן לה בדם בתולים הואיל ומחמת תשמיש לא פסקה אבל פסקה מחמת תשמיש ששמשה פעם אחת ולא ראתה ואחרי כן ראתה בין שראתה מחמת תשמיש בין שלא ראתה מחמת תשמיש טמאה דאמרינן כיון דבשעת תשמיש פסקה פעם א' רגלים לדבר שהבתולים כלו כבר וזה ממקור טמא ירד. נשתנו מראה דמים ממראה דם בעילה ראשונה טמאה מתיב ר' יונה תנן ובתולה שדמיה טהורין אינה צריכה לשמש בעדים ואמאי תשמש בעדים אחד לפני תשמיש ואחד לאחר תשמיש דדילמא נשתנו מראה דמים שלה אמר רבא אימא רישא חוץ מן הנדה ויושבת על דם טהור הוא דלא בעיא בדיקה אבל בתולה שדמיה טהורים בעיא בדיקה אלא קשיין אהדדי ומשני כאן ששמשה דאימר שמש עכרן כאן שלא שמשה פי' רש"י ז"ל כאן ששמשה הא דקתני שאינה משמשת בעדים משום דשמשה עכשיו דאי נמי חזיא לאחר תשמיש ונשתנו מראה דמים שלה טהורין דאימור שמש עכרן פי' אבר תשמיש. כאן שלא שמשה פי' הא דאמר נשתנו מראה דמים שלה טמאה שלא שמשה היום אלא בטהרות נתעסקה סמוך לבדיקה הלכך לענין טהרות שחרית וערבית בעיא בדיקה ולפני תשמיש היינו טעמא דלא בעיא בדיקה דכיון דלאחר תשמיש לא בעיא בדיקה לפני תשמיש נמי לא אצרכוה בדיקה דאמרינן לקמן כל לבעלה לא בעיא בדיקה אלא מגו דבעיא בדיקה לאחר תשמיש לטהרות שמא ראתה לאחר תשמיש מחמת תשמיש בעיא נמי בדיקה לפני תשמיש לבעלה והכא ליכא מיגו דהא לא שמשה:
ובית הלל אומרים עד שתחיה המכה. גמ' אמר רב נחמן בר יצחק ואפילו ראתה ממאי מדקא מפליג בסיפא בהגיע זמנה בין ראתה בין שלא ראתה מכלל דרישא ל"ש הכי ול"ש הכי. תניא נמי הכי בה"א עד שתחיה המכה בין ראתה בין לא ראתה:

ובה"א עד מוצאי שבת ד' לילות. בגמ' איכא פלוגתא אי ארבע לילות דוקא או לאו דוקא דלרב לאו דוקא הלכך אם שמשה בימים לא הפסידה לילות דעד מו"ש תנן וד' לילות דנקט אורחא דארעא קמ"ל ולוי סבר דוקא דמאי ד' לילות ד' עונות הלכך אם שמשה בימים הפסידה לילות ועד מו"ש דתנן הא קמ"ל דשרי למיבעל לכתחלה בשבת כדשמואל דאמר שמואל פרצה דחוקה מותר ליכנס בה בשבת ואע"פ שמשיר צרורות: הג"ה צ"ע אי לא פליג שמואל דידיה אדידיה ועיין במ"ש פ' היה קורא סי' ה':

ובה"א כל הלילה כולה שלה. ס"א כל הלילה. ובברייתא מסיק ונותנין לה עונה שלימה וכמה עונה שלימה פי' רשב"ג לילה וחצי יום ופרכינן והא בעלמא אמרינן וכמה עונה או יום או לילה ומסיק שאני כתובה דכיון שיש עכוב בדבר לדקדק בה לחותמה הלכך בעי לילה שלימה וחצי יום:

משנה ב

בפי' ר"ע ז"ל בימים שבין טבילתה למציאתה טמאה וטהרותיה וכו'. כך נלע"ד שצ"ל:

ולאחר ימים בדקה ומצאה טהורה. טמאה גרסינן כמו ברישא וכן ג"כ בסיפא דסיפא:

ומטמאה מע"ל אריש' קאי ולרבא דאמר בס"פ בנות כותים אמתני' דקתני התם כל י"א יום בחזקת טהרה ואמרינן למאי הילכתא ואמר רבא התם לומר שאם תראה בתוך י"א יום שהן ימי זיבה אינה מטמאה מעת לעת פרכינן בגמר' לימא תיהוי תיובתא ממתני' דקתני מטמא מעל"ע וקאי אריש' דקתני אחר הימים בדקה ומצאה טמאה ומתמה תלמודא ולאו אותיבניה חדא זימנא שם בפ' בנות כותים מברייתא דתניא הנדה והזבה והשומרת יום כנגד יום והיולדת כולן מטמאות מע"ל ומשני הכי קאמרינן לימא תיהוי תיובתא נמי ממתני' ומשני אמר לך רבא כי קתני מטמאה מע"ל אריש פירקין קאי אראתה ועודה בבית אביה דבה"א כל הלילה שלה וקאמ' דאם ראתה לאחר מכאן מטמאה מע"ל דסד"א כיון דמפסקן להו ימים טהורים כתחלת נדתה דמיא ולא תטמא מעת לעת דהכי קיימא לן דייה שעתה בראיה ראשונה קמ"ל: ומ"מ ומצאת טהור ובין השמשות וכו' ומצאת טמא הרי זו בחזקת טהרה וכו' ומצאת טמא ובין השמשות לא הפרישה לאחר ימים בדקה ומצאה טהור הרי זו בחזקת טומאה וכו' מן המנחה ולמעלה ה"ז בחזקת טומאה וחכמים אומרים אפילו שנים בנדתה בדקה ומצאת טהור ובין השמשות לא הפרישה ולאחר ימים בדקה ומצאת טמא הרי זו בחזקת טהרה והיא הגהת הר' יהוסף ז"ל:

בפי' ר"ע ז"ל אבל מטמאה מע"ל ואפילו בימי זיבה ודלא כרבא וכדכתבינן:

ה"ז **בחזקת טמאה** מספק ומביאה קרבן ואינו נאכל ובגמ' אמרי' לוי תני במתניתיה הכא בדקה שביעי שחרית ומצאה טמאה ובין השמשות לא הפרישה ואחר הימים בין בדקה ומצאה טהור בין בדקה ומצאה טמא ה"ז ספק זבה דכיון דלא הפרישה בטהרה לא שחרית ולא ערבית איכא לספוקי ברואה שמיני ותשיעי ועשירי ואימר נמי שמא פסקה ביני וביני:

ואם יש לה וסת דיה שעתה. פי' הרמב"ם ז"ל כי האשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה בענין שתהיה טמאה בעת הוסת לבד ותהיה דיה שעתה ולא תצטרך בזה שלש פעמים לקובעו כדין כל וסת לפי שבתוך הי"א ימים דמיה מסולקים ע"כ וכי דייקת שפיר לא קשה הר"ב ז"ל דידיה אדידיה ממאי דפי' מתני' דהכא אמתני' שפי' ס"פ בנות כותים: בפי' רעז"ל עד שתפרוש בה"ש והיינו דקתני מן המנחה ולמעלה:

עוד בפירושו לפי שביום ראשון הוחזק המעין פתוח אמר המלקט ובגמ' משמע דלרבי אפילו בראשון נמי מטהרינן מ"ט אטו כולהו לאו בחזקת טומאה קיימי וכיון דפסק פסק ראשון נמי כיון דפסק פסק. וע"ש בספר הלבוש שהביא שם בראש הסי' דאע"ג דקיי"ל בכל התורה מקצת היום ככולו אפילו בסוף היום גבי זבה וזב לא אמרינן הכי והביא שם הילפותות ע"ש גם ע"ש ברא"ש סי' קצ"ד ותדע ותשכיל מן מוצא דבר דין יולדת בזוב מן התורה ומה שהאידנא נהגו להחמיר להיות יושב ז' ימים נקיים כזבות גדולות אפילו בטפת דם כחרדל ואינם מחלקות בין ימי נדה לימי זיבה כדי שלא יבאו לטעות ע"ש:

משנה ג

בסוף פי' רעז"ל והלכה כר' אליעזר. אמר המלקט והוא אחד מד' מקומות שהלכה כמותו בסדר זה כדכתיבנא לעיל בפרק קמא דמכילתין. ובת"כ הוא שנוי בפ"ה דמ' זבין ותניא עוד התם ר' יוסי ור"ש אומרים נראין דברי ר' אליעזר מדברי ר' יהושע ודברי ר"ע מדברי שניהם אבל הלכה כדברי ר' אליעזר ע"כ:

משנה ד

הזב והזבה והנדה וכו'. ובגמ' זה אחד משלשה דברי חכמה ששאלו אנשי אלכסנדריא את ר' יהושע והאחד איתא במתני' דס"פ בתרא דנגעים והאחד ליתיה במשנה והוא בת מחזיר גרושתו משנשאת לאחר מה היא לכהן והשיב להן אמר קרא גבי מחזיר גרושתו משנשאת כי תועבה היא היא תועבה ואין בניה תועבין. ועוד שאלו ממנו שלשה דברו אגדה ושלשה דברי בורות ושלשה דברי דרך ארץ כדאיתא בגמרא ותימה דלא תני הכא את זו שאלו כדתני התם בס"פ בתרא דנגעים:

בפי' ר"ע ז"ל ומת נתון עליה אמר המלקט פי' שאר מתים כדמפר' ואזיל עד שימוק הבשר עיין בס' קרבן אהרן ס"פ שני דפרשת זבין: ובגמרא משום ר' אליעזר אמרו עד שיבקע כרסו:

בש"א כל הנשים מתות נדות וכן נמי אית להו דכל האנשים מתים זבין משום שבראשונה היו מטבילין ע"ג מתים והיו זבין חיים מתביישין התקינו שיהיו מטבילין ע"ג כל האנשים מפני כבודן של זבין חיין:

משנה ה

מפני שנעקר משמתה אבל לת"ק אע"ג דנעקר משמתה מטמאה משום כתם דסבר מקור מקומו טמא הילכך אע"ג שנעקר לאחר מיתה מטמא בנדות מפני שהיה במקור מחיים ור' יהודה ס"ל דמקור מקומו טהור ולאחר מיתה לאו רואה היא:

לפיכך אינה מטמאה באהל. בגמ' דייק מכלל דלת"ק באוהל נמי מטמא ודם תבוסה איכא בינייהו דלר' יהודה הואיל וספק היא ספק אם נעקר כולו מחיים ספק אם נעקר מקצתו לאחר מיתה הוי דם תבוסה ומדרבנן מטמא באהל ור' יוסי סבר האי לאו דם תבוסה הוא דכיון דכורעת לילד הוי כאלו נעקר כולו מחיים ומ"מ ויצאת ממנה רביעית דם שהוא מטמא משום כתם א"ר יוסי לפיכך אינו מטמא באהל:

משנה ו

ובפי' ר"ע ז"ל כנוגע בטמא מת שהוא ראשון אמר המלקט ומתני' אבא שאול היא דתניא אבא שאול אומר טבול יום תחלה לקדש לטמא שנים ולפסול א' ועיין לקמן סוף סי' ראשון דפ' שני דטבול יום ובסי' ה': ומצאתי שנמחקה מלת אף ממלתייהו דב"ש:

משנה ז

ואם נפל מרוקה ומדם טוהר שלה דהוי להו משקין היוצאין מן הטבול יום וטהורים הן דהכי תנן ר"פ שני דטבול יום משקה טבול יום כמשקין שהוא נוגע בהן וכו'. בש"א צריכה טבילה וכו':

משנה ח

בפי' רעז"ל מיהו לענין טומאה מודו דבועלה מטמא מדרבנן גזרה יום י"א אטו תוך י"א דמטמא ביעלה מדאורייתא בגמרא בברייתא יליף לה מדכתיב כמשכב נדתה יהיה לה הוסיף לה הויה של שימור:

ובה"א פטורין. טפי הוה ניחא למיגרס וב"ה פוטרין מן הקרבן כמו שהוא דרך המשניות והברייתות כמ"ש בפ"ט דפרה סי' ד' וכן מ"מ אח"כ ע"י הרי"א ז"ל וכן הוא בפירש"י ז"ל וב"ה פוטרין וכמו שהעתיק רעז"ל:

טבלה ביום שלאחריו וכו'. עיין במ"ש ר"פ שני דזבין:
ה"ז גרגרן ס"פ בא סימן איכא מאן דמוכיח מההיא ברייתא דמייתי התם דאסור להיות גרגרן ולשמש ביום י"ב עם הרואה בי"א אלא דרב אשי אמר דלעולם אינו אסור להיות גרגרן ומתרץ לברייתא שפיר ע"ש:
ומ"מ ומודים ברואה בתוך י"א יום וטבלה לערב ושמשה שהוא מטמא משכב ומושב וחייבת בקרבן והיא הגהת הרי"א ז"ל:
ה"ז תרבות רעה. בגמרא אמרינן דב"ה היא דלב"ש כי לא חזיא נמי גזרי' מדרבנן אטו ראתה כיון דכי חזיא מטמאה למפרע מדאורייתא וכן נמי תניא בהדיא בברייתא א"ל ר' יהודה לב"ה וכי לזו אתם קורין תרבות רעה והלא לא נתכוין אלא לבעול שומרת יום: ובעילתם תלוין ותייבים אשם תלוי
סליק פירקא וסליקא מסכת נדה